

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra anglistiky

Diplomová práce

Irské a skotské písně ve výuce angličtiny

Irish and Scottish songs in English language teaching

Vypracovala: Hana Jandová
Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Dvořáková, Ph.D

České Budějovice 2013

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice 4.7.2013

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Kateřině Dvořákové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a připomínky, a vstřícnost.

Dále bych chtěla poděkovat MgA. Janu Meislovi, Art.D za konzultace týkající se rozboru irské a skotské hudby.

V neposlední řadě bych také chtěla poděkovat Mgr. Boženě Dvořákové, ředitelce základní školy ve Velešíně, za umožnění realizace vybraných písní, a dále také vyučujícím na této škole, se kterými jsem spolupracovala, a to konkrétně Mgr. Janě Pilátové, vyučující anglického jazyka, a Mgr. Vendule Jančářové, vyučující hudební výchovy.

Anotace

Diplomová práce je mezioborového charakteru. Zaměřuje se na možnosti využití irských a skotských písní ve výuce anglického jazyka na druhém stupni základních škol. Teoretická část se nejprve zabývá charakteristikou irské a skotské hudby, a dále vybranými kapitolami z hudební psychologie, konkrétně působením hudby na člověka, emocemi a pozorností při poslechu hudby. Dále jsou zde popsány výukové metody a metodické postupy pro využití písní ve výuce anglického jazyka. Praktická část je rozdělená do dvou částí. První je zaměřená na výběr a metodické rozpracování tří tematicky odlišných irských, a tří skotských písní, a přípravu potřebných materiálů k realizaci těchto písní ve výuce. Ve druhé části je popsána realizace projektu ve výuce a následné zhodnocení.

Abstract

This diploma thesis is cross-curricular. It focuses on possibilities of using Irish and Scottish songs in ELT (English language teaching) at upper primary schools. At first, the theoretical part deals with characteristics of Irish and Scottish music. Next, it focuses on several chapters from musical psychology, to be concrete; it describes how music can affect listeners, and how listeners deal with their attention while listening to the music. Then, the theoretical part summarizes teaching methods and methods used when dealing with songs in ELT. The practical part is divided into two sections. The choice of three thematically different Irish and three Scottish songs and suggestions how to deal with them in a lesson are described in the first section. The second section focuses on realization of three of these songs in lessons.

OBSAH

ÚVOD	7
TEORETICKÁ ČÁST	
1. Přínos hudby do jazykového vyučování	8
2. Irská hudba	10
2.1 Hudební dění a tradice.....	10
2.2 Tradiční hudba.....	11
2.2.1 Irská píseň.....	11
2.2.2 Instrumentální hudba.....	12
2.3 Hudební nástroje.....	12
3. Skotská hudba	15
3.1 Hudební dění a tradice.....	15
3.2 Tradiční hudba.....	16
3.3 Druhy písní a stylů.....	16
3.4 Hudební nástroje.....	18
4. Hudební psychologie	19
4.1 Působení hudby na člověka.....	19
4.2 Emoce v hudbě.....	20
4.3 Pozornost při poslechu hudby.....	21
5. Výukové metody	23
5.1 Klasifikace výukových metod.....	23
5.2 Aktivizující výukové metody.....	24
5.3 Výukové metody užívané ve výuce jazyka, které mají souvislost s hudbou...27	
6. Výuka základních jazykových dovedností s využitím písní	29
7. Metodické postupy práce s písní ve výuce jazyka	33
7.1 Výběr písně.....	33
7.2 Metodické postupy.....	34
PRAKTICKÁ ČÁST	
Úvod	38
8. Soubor vybraných písní	41

8.1 Spanish Lady.....	41
8.2 The wearing of the green.....	44
8.3 Will you go, lassie, go.....	47
8.4 Mairi's Wedding.....	51
8.5 Rolling Hills of the Borders	55
8.6 The water is wide.....	58
9. Realizované písně.....	61
9.1 Will you go, lassie, go.....	63
9.2 Rolling Hills of the Borders.....	68
9.3 Mairi's Wedding.....	73
9.4 Celkové zhodnocení projektu.....	78
ZÁVĚR.....	81
SUMMARY.....	83
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	85
PŘÍLOHY.....	90

Úvod

Hudba, stejně jako, jazyk, se vyvíjela společně s člověkem. Vždy ho nějakým způsobem doprovázela, ať už to byly rituální obřady, písně k udržování tempa práce nebo písně určené pro obohacení ducha, splňující estetické ideály dané doby. Hudbu lidé využívali k vyjádření svých myšlenek a pocitů o jejich vnitřním i okolním světě. Tím se stává cenným zdrojem informací o našem světě.

Písně ve školní výuce dnes spadají hlavně do oblasti hudební výchovy. O výhodách a metodách využití písní v jazykové výuce již bylo napsáno mnohé, ale dle mé zkušenosti se písně v praxi využívají hlavně u začátečníků na prvním stupni základních škol, a na druhém jen zřídka. Jakožto budoucí pedagog právě hudební výchovy a anglického jazyka jsem se začala zajímat o možnosti vnesení většího množství hudby do jazykového vyučování, než nabízí běžné učebnice.

Jak už jsem zmínila, o využití písní bylo již napsáno relativně mnoho, proto jsem se rozhodla zaměřit na konkrétní písně pocházející z anglicky mluvících zemí, tedy skotské a irské. Nevím, zda je to tím, že hudba je pro mě od dětství velkým koníčkem, ale podobným způsobem, jako se říká „co Čech, to muzikant“, bych charakterizovala i tyto dva národy. Když se řekne Skotsko, představím si dudáka v kiltu stojícího na zeleném prostranství. Stejně tak, když se řekne Irsko, kromě „shamrocku“ se mi vybaví svižná, živelná hudba doprovázená rytmickým klapotem podpatků. Ačkoliv je struktura písní těchto zemí podobná těm našim, je naplněna pro nás neobvyklým a přitažlivým materiálem a je velká škoda, že pokud se vyučující jazyka odhodlají ve výuce využít anglické písně, sahají převážně do škatulky populární hudby, které je dle mého názoru dnes všude plno. Ačkoliv se tak děti v hodině dozví, o čem jejich oblíbený zpěvák vlastně zpívá, pokusila bych se jim zprostředkovat spíše něco, k čemu se, navzdory moderní technice a dostupnosti zdrojů, jen tak nedostanou.

I. Teoretická část

1. Přínos hudby do jazykového vyučování

Hudba je v dnešní době nedílnou součástí našich životů. Narážíme na ni téměř všude - v supermarketech, v restauracích a kavárnách, při sportovních událostech, během sledování filmů. Ve škole je hudba zastoupena hlavně v hodinách hudební výchovy. Použití písní ve výuce cizího jazyka není novou technikou, ačkoliv, jak uvádí Kamer (2001), je málo využívána. Bezesporu ale přináší do hodin něco jiného, zábavnějšího, a to jak pro žáky, tak pro učitele. Autoři uvádějí různé důvody a výhody využití písní ve výuce, které jsou shrnuty v následujících odstavcích.

Hudba je snadno zapamatovatelná. Důvodů může být několik. Ať už je to myšlenka a emoce písně, atmosféra, kterou navodí, či její repetitivní charakter, v každém případě „*songs and music “stick” in the head*“. (Murphey 2001: 3) Děti jsou často schopné vybavit si text písně v kontextu s naučenou melodií, rytmem a často i rýmem, tudíž je toto efektivní cesta, jak seznámit žáky s jazykovými vzory, uložit je do jejich paměti a následně je snadno využít během komunikace. Murphey (2001) dále uvádí, že cizí jazyk ve zpívané formě je mnohem jednodušší, než v mluvě.

Děti milují pohyb a hudbu, nehledě na to, že tak rozvíjí své sociální, jazykové, kognitivní a emocionální schopnosti. Nejen v začátcích výuky cizího jazyka písně pomáhají dětem použít jazyk, který je přirozený a reálný.

Písně jsou pro učitele bohatým zdrojem materiálů, který lze využít prakticky ve všech jazykových úrovních. Lze je využít během představení nové látky či k jejímu opakování zábavnou formou a v širším kontextu. Texty písní všeobecně obsahují jednoduchý jazyk, který se vícekrát opakuje, mohou ale být komplikovanější po stránce lexikální, syntaktické a poetické. Na druhou stranu texty nejsou tak dlouhé v porovnání s klasickými učebnicovými články a už jen samotná délka textu je pro žáka motivací.

Písně pomáhají rozvíjet poslechové a mluvní dovednosti a mají vliv na celkové osvojení jazyka. Formou imitace a repetice se při zpěvu současně s hudební pamětí

rozvíjí i vnímání cizojazyčných fonémů, což vede ke zlepšení výslovnosti, uvědomění si přízvuků a intonačních vzorců jazyka.

Písňe jsou autentickým zdrojem, tudíž je bezesporu můžeme zařadit k materiálům týkajících se kultury dané země. Spojením procvičování jazyka a zároveň poznávání tohoto národa díky textům navíc splňuje požadavky mezioborových vztahů.

Hudba ve výuce pomáhá vytvářet příjemnou atmosféru potřebnou nejen při psaných projevech a společných aktivitách. Využitím hudby můžeme měnit náladu a podporovat představitost žáků. Hudba je velkou motivací, obzvláště pro děti a studenty. Je ovšem potřeba najít ten správný druh motivace, tzn. žánr, který daná skupina preferuje.

Využití písní v hodině má pozitivní vliv i na psychiku a emoce dětí. Při společném zpěvu se snižují obavy žáků z neúspěchu. Nebojí se a i to nejstydlivější dítě se bude cítit dobře během zpěvu s celou třídou. Může se tak podpořit pocit úspěchu a posílit sebedůvěra tím, že dítě má možnost ukázat svému okolí (nebo ho i naučit), co samo zvládlo. Navíc, společný zpěv pomáhá rozvinout vztahy ve skupině.

Myšlenku, že hudba je „mezinárodním jazykem“, ve své práci uvádí Le (2013): *„Music is a powerful international communication tool which could be shared, and enjoyed by people of different linguistic and cultural backgrounds.“*

Písňe mohou být nesmírně cenné při výuce jazyka, ale měli bychom zapojit více kreativity, abychom odstranili mezeru mezi samotným poslechem či zpěvem „jen tak“ a praktickým použitím jazyka, ne pouhé memorování textu a frází. Člověk je schopen se naučit cizojazyčný text s napodobením přízvuku daného jazyka, ale tento text by zároveň měl být schopen převést do běžné mluvy v daném jazyce.

2. Irská hudba

2.1 Hudební dění a tradice

Tradiční hudba je převážně záležitostí neprofesionálních hudebníků, kteří vystupují ve volných večerních chvílích o víkendu a v období prázdnin. Tradice zpěvu, instrumentální hudby a tanců byla po druhé světové válce nahrazena více neformálními shromážděními hudebníků hrajících hlavně pro svoji zábavu. Těchto hudebních shledávání se účastní lidé z venkova i městských částí, více či méně zkušení hráči na rozličné hudební nástroje, hrající převážně unisono.

Více organizované hudební atrakce, jako kabarety, jsou ke shlédnutí v turistických oblastech. Na živou tradiční hudbu je možné dále narazit na koncertech po celé zemi a na různých festivalech pohybujících se od neformálních víkendových záležitostí až po týdenní letní školy. Roku 1973 byla založena the Willie Clancy Summer School^[1] věnována památce dudáka Willie Clancyho a dodnes je fungující institucí, kde vyučují odborníci na irskou hudbu a tance.

První hudební skupiny byly malé, hrály na menších místech pro menší počet tanečníků. Od 20. století se skupiny dostávaly do větších prostorů a s přibývajícím nástroji se postupně rozšiřovaly. Důležitou roli hrály rytmické nástroje, díky nimž tanečníci mohli rytmus ve velkém prostoru lépe vnímat.

Vlivem folkového revivalu ve Spojených Státech se v Irsku v 60. letech objevily skupiny tří nebo čtyř hudebníků, tzv. „ballad groups“, v jejichž repertoáru byly tradiční písně v anglickém jazyce. Zpěváci se doprovázeli na kytary, mandolíny, flétny whistle a banja. Ke známějším patří The Clancy Brothers, Tommy Makem a The Dubliners. V následujících letech, kdy hudebníci začali využívat elektronické nástroje a zesilovače, vynikaly skupiny PLANXTY a The Bothy Band.

Tradiční tance jsou s Irskem stejně spjaté jako hudba. Od 17. století se rozvíjely irské country tance v rychlém tempu, tanečníci byli uskupeni do řad či do kruhu. Čtverylky se rozvinuly do podoby dnešních setových tanců, které tančí čtyři páry

^[1] <http://www.willieclancyfestival.com/>

v základní čtvercové formaci. Tancem sólových tanečníků je step, ve kterém se také pořádají různé soutěže. Vzniklo množství profesionálních tanečních škol v Irsku i v zahraničí, což vedlo dále k rozvoji jednotlivých tanců, kroků i kostýmů. Do sólového tance se postupně včleňovaly i baletní prvky. V 90. letech na základě těchto tanců vznikla hudebně taneční show Riverdance a Lord of the Dance, která si získala nebývalou mezinárodní popularitu. Autorem je americký tanečník Michael Flatley.

2.2 Tradiční hudba

Tradiční irská hudba je dnes významnou součástí irské kultury a v celé Evropě je unikátní, ačkoliv je počet jejích interpretů a posluchačů v porovnání s popmusic menšinový. Kromě Irska samotného ji můžeme hojně nalézt i v irských částech Británie, Spojených států a Austrálie.

Některé rysy irské hudby jsou shodné se západní Evropou a dále zde najdeme příbuznost s ostatními keltskými regiony, obzvláště se Skotskem.

2.2.1 Irská píseň

Irská píseň je nejčastěji jednohlasá, je charakteristická svou živostí, jasným rytmem s akcentací a doprovodem výrazných a pro některé z nás i neobvyklých hudebních nástrojů. Hudba využívá pentatonické i heptatonické řady, nejčastěji do rozsahu jedné a půl oktávy. Carolan (in Tyrrell, Sadie 2002a) se zmiňuje o využití církevních modů, nejčastěji jónského, a dále pak mixolydického a ailoského.

Texty jsou psány v irštině nebo angličtině, najdou se i texty kombinující oba jazyky (tzv. makarónština). Struktura písní nebývá nijak komplikovaná. V obou jazycích se jedná o jednoduché, symetrické, strofické útvary s refrémem.

Irské písně zahrnují nejčastěji milostnou, a dále také národní tematiku. Carolan (in Tyrrell, Sadie 2002a) zmiňuje, že náměty hrdinské, lamentace, pracovní písně či ukolébavky jsou už dnes považovány za zastaralé. Převažují písně lyrické, využívající každodenní, ale poetický jazyk. Epické písně jsou hojně zastoupené v anglickém jazyce, v irštině je nalezneme zřídka. Příběh ale bývá doplněn v předmluvě k písním.

2.2.2 Instrumentální hudba

V irské instrumentální hudbě se v malém množství objevují lyrické skladby či pomalé písně určené k poslechu, jako skladby pro harfu či jiné nástroje. Většina produkce však spadá pod svižnější taneční hudbu. Taneční hudba je většinou zaznamenaná v notách, nejčastěji se hraje v tóninách G dur nebo D dur. Dynamické rozdíly se v minulosti moc nevyužívaly, dnes ale získávají na popularitě.

Irské tance jsou taktéž charakteristické symetrickou strukturou. Melodii je nejčastěji možné rozdělit na dvě osmitaktí, která se stále opakují, a každé osmitaktí je složeno z čtyřtaktového modelu, který je v repetici. Tento jednoduchý model postupně hrají všichni hudebníci ať už sólo, nebo v různých nástrojových kombinacích. Hudebníci přidávají i melodické ozdoby a základní melodií různě variují. V dnešní době hudebníci po druhém či třetím zopakování celého modelu vkládají novou melodii podobné struktury, která bývá variací té původní. Většina skladeb je tak složena ze dvou nebo i tří odlišných částí. Irská taneční hudba je všeobecně spojována s rychlým tempem, jsou ale i písně, které začínají pomalu a postupně zrychlují, nejčastěji v momentu opakování celé struktury.

V kontextu s irskými tanci můžeme rozlišit čtyři základní rytmy – reel, jig, hornpipe a polka. *Reel* je tanec v rychlém tempu, psaný nejčastěji v čtyřdobém (může být i v dvoudobém) taktu, složený z osmi osminových not s důrazem na první dobu. *Jig* se obvykle hraje v mírnějším tempu než reel. Rozlišuje se několik typů podle rytmu, nejběžnější jsou v 12/8 (*slide*), 9/8 (*hop/slip jig*) nebo 6/8 (*single jig* a *double jig*) taktu. Základem je skupinka tří not s malým akcentem na první z nich a hlavním akcentem na první době v taktu. *Hornpipe* je stejně jako reel psaný v čtyřdobém taktu, hraje se ovšem pomaleji a s využitím synkopického rytmu. *Polka* je psána v 2/4 taktu. Bývá sice jednodušší než reel, o to ovšem rychlejší.

2.3 Hudební nástroje

Hudební nástroje jsou pro irskou hudbu charakteristické. Bez flétny whistle, dud, harfy, bubínku bodhranu a houslí by to nebylo Irsko. Irové dále hojně využívají banjo, mandolínu, concertinu a akordeon. Nástroje s možností hry harmonie jsou dudy a

akordeon. Současná doba udává trend plné harmonie a tím pádem i doprovodných nástrojů jako kytara a klavír.

Název *tin whistle* či *penny whistle* vypovídá o materiálu, ze kterého je flétna vyrobena, a zároveň i o její ceně. Laštovička (2012) uvádí, že v nejjednodušší verzi je vyrobena z mosazného plechu, dražší nástroje se vyrábějí z různých slitin nebo i ze dřeva. Je malá a velmi lehká. V porovnání se zobcovou flétnou je whistle velmi jednoduchá, má pouze šest otvorů v přední části a na púltóny nejsou zvláštní hmaty (hrají se polovičním zakrytím otvoru). Technika hry proto není nijak náročná a je uzpůsobena ke hře rychlejších melodií. Whistle jsou vyráběné v různém ladění (nejčastěji v D dur, C dur a G dur), proto hráči vlastní více těchto nástrojů.

Další používanou flétnou je *Irish Flute*. Principiálně se jedná o whistle otočenou na stranu, stejně jako příčná flétna. Je vyrobena ze dřeva, nejjednodušší verze má šest otvorů, kde je možnost hry pouze v jedné tónině, ale existují i flétny s jednoduchým ladicím systémem.

Irské *loketní dudy* (*uilleann pipes*) se v dnešní podobě vyskytují už od 16. století. Irské „*uilleann*“ je označení pro loket, což prozrazuje způsob hry na tento nástroj. Místo foukání do píšťaly připevněné na kožený měch jako u skotských dud, zde hráč nepřetržitě stlačuje měch pod pravým loktem a tím přivádí vzduch do hlavního měchu pod levým loktem. Z něj vede jedna hlavní píšťala, na které se hraje melodie, a další tři doprovodné, které nepřetržitě „mečí“. Výhodou této konstrukce je, že hráč může zároveň i zpívat. Irské dudy mají v porovnání se skotskými jemnější zvuk, melodie mohou hrát v rozmezí dvou oktáv včetně púltónů a zároveň mohou připojit jednoduchý akordický doprovod

Irská harfa, nebo také *keltská harfa*, byla nástrojem bardů, kteří se na ni doprovázeli. Byla vyrobena z vrbového dřeva, opatřena kovovými strunami, na které se drnkalo nehty. Dnes je harfa národním symbolem objevující se na vlajce, mincích, pečetích atd. Keltská harfa je menších rozměrů (výška okolo 90 cm), hráč ji drží na kolenou a opírá o pravé rameno. Má kolem 30 středových nebo nylonových strun, na které se drnká prsty. K doladění strun slouží zařízení na konci každé struny.

Housle jsou nazývány královským nástrojem, jelikož je na ně prakticky možné zahrát cokoliv, nehledě na žánr. Jsou tedy taktéž nedílnou součástí irské lidové hudby. Hudebníci ovšem pro označení používají raději termín *fiddle*, než *violin*, čímž odlišují i hudební styl a způsob hry. Tahy smyčcem jsou všeobecně krátké a lehké, vytvářející měkký tón. Styl hry na severu a jihu země se odlišuje a také hráči sami si vytváří svůj osobitý způsob hry.

Bodhran je ruční buben složený z mělkého kruhového rámu, na němž je napnutá kůže. Rám bývá vyztužený dřevěným křížem či jen jednou příčnou výztuhou, která pak usnadňuje držení nástroje. Při hře se drží ve svislé poloze v jedné ruce, opřený o koleno, a druhou se bubnuje prsty nebo oboustrannou paličkou zvanou *mallet*.

3. Skotská hudba

3.1 Hudební dění a tradice

Tradiční hudba ve Skotsku je nedílnou součástí malých oslav i velkých veřejných ceremoniálů. Skupiny dudáků se účastní různých promenád, zatímco k uvítání a počtě významných osobností se pořádají koncerty a *céilidhs*, což jsou párty či oslavy spojené s hudbou a společným tancem. V padesátých a šedesátých letech se rozvinuly kluby, ve kterých každý týden účinkovali hostující či domácí hudebníci. Po celém Skotsku se najdou jak malé hudební folkové festivaly podporující místní umělce, tak velké festivaly zahrnující velký počet diváků a slavné osobnosti. Jedním z takových je festival *the Celtic Connection* pořádaný v Glasgow.

Patrně největším svátkem ve Skotsku je *Hogmanay*, oslavující konec roku a příchod nového. Oslavy zahrnující párty, festivaly, koncerty, ohně a ohňové show, konzumaci whisky a další druhy zábavy trvají čtyři až pět dní, počínaje posledním dnem roku. Největší festival se každoročně koná v Edinburgu. Tradiční hudba je zde nepostradatelná, stejně jako úklid a příprava domácnosti (obzvláště vymetání krbu) na příchod nového roku. Dalším zvykem během tohoto svátku je *First-footing*, kdy po úderu půlnoci sousedé navštěvují jeden druhého a přinášejí symbolické dárky, jako například *black bun* (druh ovocného koláče). První osoba, která po půlnoci překročí práh domu, přináší štěstí. „Nejšťastnější“ jsou vysocí, tmaví muži, smůlu ovšem přináší zrzci a obzvláště zrzavé ženy.

Dalším svátkem ve Skotsku jsou *Burns Suppers* – slavnostní večeře na počest slavného básníka, sběratele písní a editora Roberta Burnse, které se konají 25. ledna, v den jeho narozenin. Hlavním chodem večeře je *haggis*, národní pokrm vyrobený z ovčích jater, plic a srdce smíchaný s hovézím či skopovým lojem, okořeněný a vařený v ovčím žaludku. Podává se společně s tuřínem, bramborami a whisky. Servírování je doprovázeno hrou na dudy. K večeru patří také tanec, alespoň část oblečení z tartanu a zpěv Burnsových písní, kdy na závěr celé slavnosti zazní *Auld Lang Syne*.

3.2 Tradiční hudba

Skotská lidová hudba má silnou tradici, která je dodnes velmi živá a zároveň oblíbená i v dalších zemích světa. Je zde množství stylů, které souvisí s jazykovými a geografickými vlivy. Písňe zde nalezneme ve třech jazycích – v angličtině, skotštině a galštině. To souvisí také s tím, ze které části Skotska pochází.

Pohled na vztah skotského a anglického jazyka se liší. Někteří skotštinu považují za dialekt angličtiny, jiní za zcela odlišný jazyk. Collinson a Duesenberryová (in Tyrrell, Sadie 2002b) uvádí, že někteří editoři, obzvláště během 18. a 19. století, skotské texty upravovali pro anglické publikum. Zvláštností v porovnání s evropskými zeměmi je, že autoři lidových písní jsou známí. Písňe se začaly zapisovat v 18. století, ale hlavní roli v šíření melodií dodnes hraje ústní, nebo spíše poslechová tradice.

Obecně můžeme říci, že skotská hudba se vyznačuje pentatonickými řadami (nalezneme ale i šesti a vícetónové řady), repetitivní povahou melodií využívající tzv. *double-tonic* a pro rytmus typický *Scotch snap*. Double-tonic je způsob práce s melodií, kdy je nejprve uveden krátký melodický úsek (většinou i v malém tónovém rozsahu), zopakován o tón níž a následně zopakován v původní verzi. Scotch snap je tečkovaný rytmus složený z akcentované krátké noty a následující dlouhé, nejčastěji šestnáctinová nota následovaná osminovou s tečkou. Dle Johnsona (in Tyrrell, Sadie 2002b) se jedná o hlavní rytmus lidových písní, který umožňuje flexibilitu melodií ovlivněných nepravidelným rytmem skotského dialektu. V souvislosti s písněmi z oblasti Lowland Collinson a Duesenberryová (in Tyrrell, Sadie 2002b) zmiňují nejednoznačnou modalitu. Písňe se pohybují mezi durovými a molovými tóninami, občas nekončí na tónice, tím pádem konec zůstává „otevřený“. Jedno z možných vysvětlení je, že písňe mohly být součástí cyklických tanců, z nichž byly vyňaty.

3.3 Druhy písní a stylů

Balady jsou ze skotských písní asi nejznámější. Představují jednu z nejvýznamnějších evropských kolekcí tohoto žánru. Tyto zpívané příběhy se během 20. století šířily hlavně orálně, což způsobilo, že dnes k jedné písni nalezneme více verzí. Písňe o lásce, věrnosti, zradě, válce, vraždách i nadpřirozených jevech a bytostech

přednášeli zpěváci unikátním stylem s bohatou ornamentikou. Dalšími druhy balad jsou dětské a pracovní písně a také *bothy songs*. „*Bothy*“ je označení pro budovu na skotské farmě, kde spali muži. Ti si ve volných chvílích zpívali písně o práci a životě na farmě, o přísném farmářovi a laskavé pomocnici v kuchyni.

Galské písně se zde, stejně jako v Irsku, vyvinuly z dvorné poezie potulných bardů. Některé z textů byly zapsány, nedochovala se k nim ale původní melodie. Texty byly psány sylabickým veršem, měly tedy stejný počet slabik bez ohledu na přízvuk. Symetrický přízvuk se začal objevovat v 17. století v písních *óran mór* (*great songs*). Dle Collinsona a Duesenberryové (in Tyrrell, Sadie 2002b) se ale tento pravidelný přízvuk pravděpodobně objevoval už dříve a to v pracovních písních, které v refrénech využívají nelexikální výrazy, jako například „hao ri ri“, nebo „hó ró eile“. Vytvoření těchto výrazů má svá pravidla a v praxi se s nimi pracuje jako s jazykem.

Puirt-a-beul je pojem v angličtině známý pod názvem *mouth music*. Jedná se o instrumentální hudbu, kdy nástrojem je lidský hlas. Zpěvák nejčastěji zpívá bez doprovodu, čímž vyniknou kvality jeho hlasu a hbitého jazyka. Faktu, že se jedná o druh zábavy, přispívají i nonsensové či satirické rýmy.

Piobaireachd, nebo také *ceól mór*, je považováno za vysoké umění dudáků. Jedná se o rozvinutou formu používání tématu a jeho ozdobných variací, kdy téma je nejprve uvedeno v pomalém tempu a následně se opakují pouze základní tóny tématu ozdobené již zakotvenými, předem danými figuracemi, jejichž složitost postupně narůstá. Na závěr se vrací klidné původní téma. Zvláštností je práce s tóninami, kdy v *G piobaireachd* je melodie v G dur, ale doprovodné píšťaly znějí na druhém stupni této tóniny, což vytváří zvláštní ostrost výsledných souzvuků. Vedle toho také existují odlehčené a populárnější typy dudácké hudby jako marše a různé taneční formy, které zahrnuje označení *ceól beag*.

Pokud hovoříme o tanečních formách, zahrnují stejně jako irské tance *reel*, *jig*, *waltz* a *hornpipe* (viz 2.2.2). Ve Skotsku se ale navíc užívá tance *strathspey*, který je hlavně záležitostí houslí. Využívá scotch snap a odhazovaný smyk při tahu vzhůru. Je to tanec pomalý v 4/4 rytmu, nejčastěji v tóninách B dur či Es dur.

3.4 Hudební nástroje

Za národní hudební nástroje jsou ve Skotsku považovány dudy z oblasti Highland, housle a harfa. Jsou zde ale i další nástroje, které mají v hudební tradici a praxi své místo. Akordeon, piano, kontrabas a bicí spolu s houslemi tvoří dnes standardní obsazení skupiny k doprovodu tanců, v současné době se také připojují elektronické nástroje. Sóloví dudáci zase doprovází tanečnický na severu země.

Nejstarším skotským hudebním nástrojem je *harfa*, neboli *clàrsach*. Tento nástroj se sem dostal ze sousedního Irska. V porovnání s klasickou koncertní harfou je mnohem menší. Struny jsou naladěny diatonicky a je možné každou z nich individuálně o půl tónu přeladit. Při hře na harfu s kovovými strunami hráč potřebuje dlouhé nehty, kdežto na harfu potaženou střečovými strunami hráč hraje pouze bříšky prstů. Díky svému jemnému zvuku se hodí k doprovodu balad.

Skotské dudy jsou typické obzvlášť pro oblast Highland. Spolu s tradičním repertoárem a způsobem hry se zde dudy dochovaly od 15. století. V porovnání s irskými, tyto dudy mají mnohem průraznější zvuk a využívají se především ve venkovních prostorách. Stavbou jsou podobné irským dudám. Rozdíl je v pohánění vzduchu do měchu, kdy skotské dudy mají k přivádění vzduchu k měchu připevněnou píšťalu. Collinson a Duesenberryová (in Tyrrell, Sadie 2002b) upozorňují na odlišnost ladění v porovnání s diatonickými nástroji, ačkoliv notace je stejná. V reále tak dudy znějí o půl tónu výš. Během učení se hry na tento nástroj mají hráči k dispozici pouze dřevěnou melodickou flétnu s dvojitém plátkem, na kterou hrají ústy.

Od 13. století se ve Skotsku objevují dva smyčcové nástroje – rebec a housle. *Rebec* je nástroj hruškovitého tvaru se třemi až pěti strunami laděnými v kvintách. Byl oblíbený hlavně v období středověku a renesance. Oling (2004: 154) uvádí, že jeho „*pronikavý, někdy až řezavý zvuk vynikal při náboženských procesích, neboť byl slyšet i mezi dechovými nástroji.*“ *Housle* postupně začaly dominovat a dnes je hra na tento nástroj populárním uměním. Hráči používají standardní evropské housle, při venkovních představeních elektronicky zesílené. Repertoár skotských houslistů se skládá především z tanečních forem a z pomalých písňových melodií. Typická směs určená pro posluchače začíná pomalými písněmi a postupně zrychluje.

4. Hudební psychologie

Práce s písní ve výuce jazyka zahrnuje kromě rozboru textu také její poslech a případně i zpěv, jedná se tedy o znějící hudbu. Proto jsem do práce zařadila i tuto kapitolu, kde se pokusím popsat, jakým způsobem hudba na člověka (na žáky) působí, co při jejím poslechu cítí a jak pracují s pozorností.

4.1 Působení hudby na člověka

Je jedno, jakou hudbu posloucháme. Každá na nás nějakým způsobem působí a může ovlivňovat naše myšlenky a emoce, a s tím spojené také fyziologické projevy jako mrazení či „husí kůže“. Na každého člověka může jeden druh hudby působit jinak, což souvisí také s hudebním vkusem. Milovníci techno-hudby prožívají na festivalech tohoto žánru extázi, zatím co příznivci spíše melodičtějších proudů se kontaktu s „technem“ raději vyhýbají. Stejně tak na nás může rozdílně působit jedna a táž skladba v jiném prostředí. Varhaní hudba v poslechu domova může mít své kouzlo, ale teprve v chrámu a s patřičnou akustikou nabývá té pravé síly.

Hudba má všeobecně pozitivní účinky na lidskou mysl. Důkazem toho je její využití v psychoterapii, známé konkrétně pod pojmem muzikoterapie. Hudba jakožto léčebný prostředek se objevovala již ve starověku, kdy ji Řekové používali jako prevenci k udržení rovnováhy mezi psychikou a tělem. Pozitivní účinky hudby jsou diskutovány například ve spojitosti s vývojem dítěte v prenatálním období. Na vnímání hudby a jejích pozitivních účincích ve spojení s učebním materiálem je také založená sugestopedie, metoda výuky cizích jazyků (viz 5.3).

Hudba na nás může ale také působit negativně. Příkladem mohou být skladby v mollových tóninách, které v nás mohou vyvolávat smutek, a dále skladby vážné hudby dvacátého století, ve kterých autoři pracují s disharmonickými souzvuky. Tyto skladby v nás mohou vyvolávat nejistotu a strach. Další příklad negativního vlivu hudby mě napadl při vzpomínce na stresující zvuk kapající vody během výslechů vězňů v minulých letech. Podobně by mohl působit i poslech neustále se opakující skladby nebo pouze určitého úseku.

4.2 Emoce v hudbě

Hlavním cílem hudby bylo a je vyjadřovat a předávat emoce (tedy kromě období středověku, kdy hudba měla sloužit hlavně Bohu). Jak uvádí Franěk (2005), na poli umění je hudba nejvíce emocionální záležitostí, ačkoliv hudební teoretikové a psychologové spíše soudí, že emoce, které doprovází poslech hudby, odrážejí naše každodenní prožitky. Mezi psychology se vedou spory, zda jsou emoce při poslechu hudby skutečně prožívány. Výzkumy ukazují, že lidé se shodnou na popisu emoce dané skladby, ale toto neříká nic o tom, zda tuto emoci opravdu prožili, nebo pouze užívají všeobecně uznávaných termínů k popisu. V tomto směru se psychologové rozdělili na dva protikladné tábory, kdy tzv. emocionalisté tvrdí, že „*emoce obsažené v hudbě vyvolávají u posluchače zcela autentický a plnohodnotný emocionální prožitek*“ (Franěk, 2005: 173), zatímco tzv. kognitivisté toto popírají.

Franěk (2005) dále uvádí výzkum Johna Slobody, podle kterého hudba zprostředkovává přístup k emocím, které již v člověku jsou, ale člověk si jich buď není vědom, nebo je nemůže sám rozvíjet. V podstatě nelze říci, který z názorů je správný. Někdy při poslechu hudby emoce pouze identifikujeme, a jindy při poslechu té samé hudby ale v jiném citovém rozpoložení můžeme emoce skutečně prožít. V tomto případě psychologové hovoří o tzv. *flow prožitku*, což je stav, kdy je člověk plně zapojen do určité činnosti, kterou vykonává s lehkostí. Při takovémto prožitku během poslechu hudby se může dostavit mrazení, slzení, změny v dýchání, může být doprovázen vizuálními představami, různými asociacemi a vzpomínkami.

Psychologové se dále zajímali, jakými způsoby hudba může vyjadřovat emoce. Podle výzkumů se některé reakce na konkrétní hudbu zcela shodují a jindy jsou naopak velmi subjektivní. Franěk (2005) uvádí tři způsoby, kterými hudba vyjadřuje emoce, a to prostřednictvím *strukturálního očekávání, epizodických asociací a ikonických asociací*.

Strukturální očekávání je spojeno se strukturou hudby, která je složena z melodie, harmonie (tonality), rytmu, metra a barvy. Tyto složky se společně podílejí na postupném narůstání a uvolňování napětí v rámci hudební věty. Asi nejvíce patrné je toto na tonalitě, kdy použití základních harmonických funkcí napětí prakticky nepůsobí,

kdežto užitím disonantních souzvuků se napětí velmi zvyšuje a taková místa v hudbě mohou vyvolávat silné reakce. V rytmické stránce mohou napětí vyvolávat synkopy, které zdůrazňují nepřízvučnou dobu a jsou tak v rozporu s metrem. Dále může napětí vyvolávat například oddalování kadence, náhlé modulace, změny dynamiky a tempa. Reakce na strukturu skladby je dána také posluchačovou zkušeností a očekáváním „standardních“ postupů užitých ve skladbě. Příkladem by mohlo být porovnání lidových písní z oblasti Čech a východu Moravy. Na žáka, který se dosud setkával pouze s písněmi z Čech, budou písně z Moravy působit nezvykle, jelikož tyto písně jsou spíše modální, než tonální.

Epizodické asociace, stejně jako ikonické asociace, jsou založené na tom, co nám posluchačům hudba asociuje. Mohou to být vzpomínky na určité životní okamžiky (epizody), kdy jsme třeba dotyčnou skladbu slyšeli poprvé a díky opětovnému poslechu této skladby se můžeme znovu do onoho okamžiku vcítit. Ikonické asociace jsou založené na vztahu hudební struktury a okolního světa, kdy hudba imituje reálné zvuky, např. bouřku, ptačí zpěv nebo včelu. Stejně tak i výběr hudebních nástrojů může ovlivnit naše vnímání skladby a představu o jejím obsahu, například flétny mohou představovat pastýřské prostředí, varhany chrám a bubny pochod armády.

4.3 Pozornost při poslechu hudby

Pozorností chápeme aktivní zaměření se na určité podněty. Při poslechu hudby se musí naše pozornost soustředit na celkový charakter skladby, a zároveň na jednotlivé složky, ze kterých se hudba skládá.

Franěk (2005) se také zabývá jednotlivými druhy pozornosti, konkrétně *zaměřenou, bezděčnou, rozdělenou a selektivní pozorností* a také její *fluktací*. Při zaměřené pozornosti se aktivně a vědomě soustředíme na určitý podnět. Některé výrazné podněty ale vyvolávají naši bezděčnou pozornost a jejich zpracování tudíž nevyžaduje tolik vědomého úsilí. Bezděčnou pozornost může u žáků vyvolat například píseň, která bude melodicky, harmonicky či rytmicky a jinak zajímavá. Bezděčná pozornost může být taktéž spojena se zaměřenou pozorností, kdy se žáci soustředí na text písně, a musí vyvinout o to větší úsilí, pokud je text v cizím jazyce.

Díky schopnosti rozdělit naši pozornost se můžeme věnovat více činnostem najednou. Tyto činnosti jsou ale z rozdílných oblastí. Prakticky není možné vést rozhovor a zároveň poslouchat rozhovor někoho jiného, ale je možné během našeho rozhovoru vykonávat mechanickou činnost. Rozdělení pozornosti nám ulehčuje zkušenost s činností, nebo její zautomatizování. Příkladem takové rozdělené pozornosti je zpěv písně a zároveň její doprovod. Ve chvíli, kdy žák umí text písně, nemusí se už na něj tolik soustředit a svoji pozornost zaměří více na doprovod písně například pomocí Orffových nástrojů.

Selektivní pozornost Franěk (2005) vysvětluje pomocí jevu „koktailové párty“. Kolem nás je mnoho hluků, mnoho lidí, kteří mluví, a posluchač svoji pozornost v této změti zaměří na jednoho mluvčího. Každý z nás má svůj charakteristický hlas a podle toho se také při poslechu orientujeme. Tato selektivní pozornost se při poslechu využívá například při rozeznávání jednoho nástrojového partu mezi ostatními.

Fluktuací rozumíme opadávání naší pozornosti. Schopnost udržet pozornost závisí na mnoha faktorech. Může to být náš fyzický a duševní stav, zkušenost s tím, co vnímáme, zajímavost podnětu a jeho důležitost. Pozornost má celkově tendenci kolísat. Její udržení také závisí na charakteru osobnosti, kdy introverti mají všeobecně menší tendenci k fluktuaci než extroverti. Skladatelé se cíleně snaží zabraňovat fluktuaci tím, že v hudbě užívají kontrastů dynamických, harmonických, melodických, metrických i barevných.

5. Výukové metody

Cílem této kapitoly je nastínit metody využívané ve výuce, a jejich možnosti ve výuce cizího jazyka, s důrazem na aktivizující metody, a metody, které také využívají hudbu.

Pojem „metoda“ je slovníky definován jako „způsob uplatňovaný k dosažení cíle“. Výukové metody je tedy možné označit jako cesty, které používáme během výuky ve snaze naučit žáky nejenom probíranou látku. Při hledání definice jsem se nejčastěji setkala s odkazováním na Maňáka a Švece (2003: 23), kde výukové metody najdeme vymezené jako *„uspořádaný systém vyučovací činnosti učitele a učebních aktivit žáků směřujících k dosažení daných výchovně-vzdělávacích cílů.“*

Výuková metoda však ve výchovně-vzdělávacím procesu nestojí sama o sobě, váže se na další prvky spojené s procesem, jako je cíl výuky, obsah učiva, didaktické prostředky, organizační forma, učitelova osobnost, sociální klima třídy, žákův učební styl a také vzájemná komunikace. Jak uvádí Maňák a Švec (2003: 9), výukové metody *„jsou vázány na celkovou koncepci výuky a jen v jejím rámci jsou plně funkční a efektivní.“*

5.1 Klasifikace výukových metod

Výukových metod je velké množství, stejně jako různých způsobů jejich klasifikace. Pro učitele by mělo být důležité si o metodách a jejich možnostech udělat přehled z toho důvodu, aby nezůstával u několika osobně vyzkoušených a osvědčených metod a nesklouzával do stereotypu. Klasifikace výukových metod se v literatuře liší podle různých kritérií. Nejčastější klasifikací metod, se kterou jsem se setkala, je komplexní přehled Maňáka (1990), který uvádí i Kalhous (in Kalhous, Obst, 2002). Metody jsou rozdělené do pěti velkých skupin, které se dále člení. Zkrácená klasifikace vypadá následovně:

- *Metody z hlediska pramene poznání a typu poznatků* – aspekt didaktický → metody slovní, názorně-demonstrační a praktické

- *Metody z hlediska aktivity a samostatnosti žáků* – aspekt psychologický → metody sdělovací, samostatné práce žáků, a metody badatelské, výzkumné a problémové
- *Struktura metod z hlediska myšlenkových operací* – aspekt logický → postup srovnávací, induktivní, deduktivní a analyticko-syntetický
- *Varianty metod z hlediska fází výuky* – aspekt procesuální → metody motivační, expoziční, fixační, diagnostické a aplikační
- *Varianty metod z hlediska výukových forem a prostředků* – aspekt organizační → kombinace metod s organizačními formami výuky a kombinace metod s vyučovacími pomůckami

V současné pedagogice se také hojně setkáváme s pojmem „aktivizující výukové metody“. Na Metodickém portálu RVP se můžeme dočíst, že dějiny pedagogiky registrují počátek těchto metod na přelomu 19. a 20.století, kdy se jako reakce na direktivní metody a potlačování samostatnosti žáků hledaly nové přístupy, které by stavěly do centra právě aktivitu žáka. Ty byly označeny jako alternativní či inovativní a z nich postupem času vznikly metody aktivizující.

5.2 Aktivizující výukové metody

Aktivizují výukové metody tedy zdůrazňují aktivní účast žáků ve výuce. Žák aktivně a vědomě zkoumá a třídí informace, vytváří struktury, je podporována jeho samostatnost a tvořivost a celkově rozvíjí svoji osobnost. Aktivita žáků je založena na spontánních zájmech, emocích, potřebách a vědomých snah. Velkou roli tedy hraje individuální přístup žáka. K cíli by se měl žák dobrat sám, učitel funguje jako rádce a pomocník.

Klasifikaci a rozbor aktivizujících metod uvádějí Maňák a Švec (2003), jejich shrnutí je následující:

Metody diskusí

Diskuse navazuje na metodu rozhovoru. Jedná se o komunikaci ve skupině, kdy účastníci projednávají určitý problém. Na základě znalostí žáci uvádějí své názory, argumentují a směřují k určitému řešení. Součástí diskuse je také moderátor, který diskusi řídí, případně usměrňuje účastníky, pokud se odklání od tématu. Prostřednictvím

diskuse se žáci učí formulovat myšlenky, vytvářet argumenty, respektovat cizí názor, přijímat kritiku, naslouchat i veřejně řečnit.

Důležité je vybrat vhodné téma, se kterým je dobré žáky předem seznámit, aby měli dostatek času na přípravu. Téma by mělo být pro žáky nějakým způsobem zajímavé a zároveň obsahovat možnost vytváření různých názorů.

Diskusní metody jsou pro svou náročnost ve výuce využívány jen minimálně. Ve výuce cizího jazyka se náročnost metody ještě stupňuje tím, že žáci základních škol většinou nemají potřebnou slovní zásobu a jejich komunikační dovednosti nejsou na takové úrovni, aby mohli pohotově argumentovat a hodnotit bez přípravy.

Metody heuristické, řešení problémů

Heuristické metody se zaměřují na poznávání a objevování věcí v našem světě a hledání odpovědí na otázky, kdy nejjednodušší a nejčastější je otázka začínající slovem „proč“. Metoda řešení problémů může mít různě náročné úrovně, je možné ji tedy použít v každé věkové skupině. Při vyhledávání a třídění informací, kladení otázek a tvorbě hypotéz a jiných technik je podporováno tvořivé myšlení žáků a jejich samostatnost.

Z důvodu časové náročnosti a z důvodu, že žáci někdy nedospějí ke správnému cíli, se v praxi využívá metoda řízeného objevování, kdy učitelovy zásahy jsou častější.

Metody situační

Podstatou těchto metod je hledání řešení určité reálné problémové životní situace, které ale není jednoznačné. Metoda má svůj počátek v právnických a ekonomických oborech, později se také dostaly do škol. Musela se ale přizpůsobit věku, mentalitě a potřebám žáků. Zvolené téma by mělo být v souladu s cíly výuky. Žáci se nejprve musí seznámit s fakty, která jsou pro řešení situace nezbytná, detailně se seznámit s případem a navrhnout řešení. Žáci se učí promyšleně jednat a řešit problémy, se kterými se v praxi mohou setkat.

Využití této metody v jazykové výuce na 2. stupni základních škol je reálné. Při seznamování se s případem žáci dostanou k dispozici materiály v cílovém jazyce uzpůsobeném jejich úrovni a na napsání či přípravu verbalizace řešení mohou dostat určitý čas nebo to může být zadáno jako domácí úkol.

Metody inscenační

Inscenační metody, neboli hraní rolí, mají velmi blízko k divadlu. Podstatou je sociální učení v modelových situacích. Žáci simulují zadané role, ať už s větší či menší možností improvizace a seberealizace v závislosti na scénáři (může být strukturovaný nebo nestrukturovaný). Metoda je tedy postavená na dialogu, znalosti a aktivitě žáků a jejich vlastním prožitku role.

Inscenační metody lze ve výuce cizího jazyka zařadit jako pomůcku k procvičování slovní zásoby a rozvoji komunikačních dovedností například formou scének „ve škole“, „na oslavě narozenin“ nebo „v obchodě“.

Didaktické hry

Hra je „svobodně volená aktivita, která nesleduje žádný zvláštní účel, ale cíl a hodnotu má sama v sobě.“ (Maňák, Švec, 2003: 126) Didaktická hra by měla rozvíjet osobnost žáka celkově. Kromě kognice se rozvíjí i motorika, emoce a je dán prostor i imaginaci. Hra ve výuce musí mít nějaký cíl, nesmí se ale vytratit samotný charakter hry. Děti hry milují, jsou velmi soutěživé a hry jsou tak pro ně velmi motivační.

Didaktické hry zahrnují velké množství aktivit, které autoři různě třídí, nejčastěji na interakční (např. hry s hračkami, sportovní a skupinové hry, společenské, strategické a učební hry), simulační (např. hraní rolí, využití loutek) a scénické hry (podobné divadelním hrám).

Ať už vyučující cizího jazyka sáhne po různých kvízech, pexesu a jiných kartičkových nebo více komunikačních hrách, pokud se budou odehrávat v cílovém jazyce, budou takřka vždy přínosné.

5.3 Výukové metody užívané ve výuce jazyka, které mají souvislost s hudbou

Sugestopedie

Autorem metody je bulharský psycholog a terapeut G. Lozano, který se zabýval sugescí a jejím vlivem na učební procesy. Sugestopedie je metoda, která využívá uvolněného stavu mysli k co nejlepšímu zapamatování si materiálu. Klade se také důraz na příjemné prostředí. Jak uvádí Maňák a Švec (2003), sugestopedie využívá spojení vědomého úsilí s podvědomím, zvyšuje koncentraci a zlepšuje paměť. Ve výuce by měla panovat radost a nenásilnost. Hudba zde hraje důležitou roli; výzkumy určily jako nejefektivnější barokní hudbu v čtyřčtvrťovém metru v tempu 60 úderů za minutu (toto zhruba odpovídá počtu pulsací lidského srdce v klidovém stádiu), která svou specifičností vytváří relaxační prostředí pro aktivní učení. Mezi doporučované barokní skladby patří například:

Georg Friedrich Händel – Largo z Koncertu grossi č.1 B dur

Vodní hudba: Suita F dur

Johann Sebastian Bach - Adagio z Koncertu pro housle a hoboj d moll

Largo z Koncertu pro sólové cembalo F dur

Antonio Vivaldi - Largo ze Čtvero ročních období – Zima

Johann Pachelbel – Kánon D dur

Sugestopedie v jazykové výuce uplatňuje techniky jako poslech textu spojený s poslechem relaxační hudby, podprahové čtení a nesčetné množství her, kvízů a soutěží využívané k opakování již probraného učiva.

Total Physical Response (TPR)

Tuto metodu uvedl v 60. letech minulého století James Asher. Je založena na principu osvojování mateřského jazyka, kdy dítě nejprve poslouchá příkazy rodičů (např. zvedni to, podej mi hrnek, uklid' hračku na místo apod.) a reaguje na ně, a mluvit začíná teprve ve chvíli, kdy je jeho porozumění řeči díky poslechu dostatečně rozvinuté a tím připravené mluvit. Jak uvádí Richard-Amato (1988), při využití metody TPR žáci zůstávají „němí“, dokud nejsou připraveni mluvit. V první fázi podle pokynů ukazují na předměty, barvy a předvádějí různé aktivity, následně po vykonání pokynu ho mají též

vyslovit. Pokyny se postupně stěžují, od jednoduchého „Touch your nose“ se přechází k složitějšímu jako „When Harry opens the window, Maria will run to the door and close it.“

Metoda je tedy založena na fyzické aktivitě a myšlence, že člověk si lépe zapamatuje věci, které opravdu dělá a nějakým způsobem je prožije.

Ve výuce se tato metoda, nebo alespoň její hlavní myšlenka, užívá hlavně u začátečníků. Existují i písně určené k těmto účelům, tzv. „action songs“. Asi nejznámější je píseň „Head and Shoulders“ (viz příloha č.1), která má svůj ekvivalent také v českém jazyce, ovšem s odlišnou melodií. Tato píseň je určená k výuce částí těla a obličeje, kdy se žáci během zpěvu postupně jednotlivých částí dotýkají.

Příkladem další písně, která funguje na principu metody TPR, a kterou jsem již během své praxe využila ve třetí třídě, je „Red and Yellow“ (viz příloha č.2). Tato píseň slouží jako pomůcka při výuce barev. Je složená ze dvou slok, kdy v první sloce se opakuje text „*red and yellow, blue and green*“, ve druhé „*orange, purple, pink and grey*“, a závěr obou slok je shodný – „*black and white and brown*“. Ve výuce jsem metodicky postupovala tak, že nejprve jsem žákům zazpívala první sloku písně. Poté jsem na tabuli připevnila barevné papíry v požadovaných barvách, první sloku jsem zazpívala znovu a během toho ukazovala na jednotlivé barevné papíry. Následně jsem se žáky nacvičovala názvy jednotlivých barev tak, že jsem ukázala na jednu barvu, řekla, jaká to je, a žáci po mě její název zopakovali. Teprve poté jsem se žáky začala nacvičovat zpěv písně. Po týdnu procvičování barev z první sloky jsem žákům uvedla také druhou sloku písně. Jelikož žáci v tomto období v anglickém jazyce ještě nepsali, pouze mluvili, místo textu písně měli jako pomůcku barevné kartičky, které si seřadili podle textu písně, nebo je nechali rozházené po lavici a během zpěvu na ně ukazovali.

6. Výuka jazykových dovedností s využitím písní

Využití písní v hodinách jazyka je zaměřené především na procvičování poslechu a výslovnosti. Aby bylo ale jejich využití co nejefektivnější, je třeba se během výuky zaměřit na všechny jazykové dovednosti. (Otépková, 2007) Dále se pokusím uvést, jakými způsoby je možné jednotlivé dovednosti rozvíjet.

Poslech

Poslech je základní dovedností, bez které by se nemohla dále rozvíjet komunikace. Člověk musí nejprve něco slyšet, aby na to mohl následně reagovat. Výsledkem procvičování poslechu v hodinách jazyka by měl být rozvoj pochopení toho, co lidé říkají. Jak uvádí Bečáková (2009), mnozí by mohli namítnout, že učebnice obsahují dostatečné množství textů určených k tomuto účelu a další materiály nejsou nutné (osobně jsem ale toho názoru, že poslechových aktivit není nikdy dost). Učebnicové poslechy ale často bývají nahrané speciálně pro tyto účely a na výsledku může být znát přehnaně pečlivá výslovnost a strojenost mluvčích. Ačkoliv studenti tyto poslechy zvládali, v komunikaci s rodilými mluvčími pak měli problémy, jelikož nebyli zvyklí na různé dialekty. Jedním z řešení zprostředkování reálného jazyka se tak stává využití písní, na kterých můžeme různé druhy angličtiny ukázat.

V praktickém procvičování poslechu mohou žáci hledat odpovědi na předem dané otázky, které jsou následně zodpovězeny. Další aktivitou při poslechu písně je snaha zachytit hlavní myšlenku, nebo také co nejvíce informací. To může být usnadněno tak, že učitel předem uvede klíčová slova, na která by se žáci měli během poslechu soustředit.

Výslovnost

Bečáková (2009: 17) ve své práci cituje Penny Urovou: „*The aim of pronunciation improvement is not to achieve a perfect imitation of a native accent, but simply to get the learner to pronounce accurately enough to be easily and comfortably comprehensible to other (competent) speakers.*“ Pro učitele jazyka by z toho tedy mohla

vyplývat možnost vyučovat i nespisovnou výslovnost za té podmínky, že posluchači budou žákům dobře rozumět. Toto by však nemělo být cílem výuky výslovnosti. V původních písničkách se nesprávná výslovnost hojně vyskytuje. Bylo by dobré na ni žáky upozornit, zdůraznit správnou formu a tu se snažit prosadit, obzvláště pokud píseň se píseň s žáky zpívá.

Důležitou součástí výslovnosti jsou také rytmus, přízvuk a intonace. Rozlišení přízvučných a nepřízvučných slabik v textu písničky by mělo být pro žáky jednoduchým úkolem, neboť ve většině případů přízvučné slabiky korespondují s metrem písničky.

Gramatika

Texty písniček jsou plné různých gramatických vzorců, které je možné dále využívat ať už k uvedení nové látky či procvičování. Zde by někdo mohl podotknout, že k vysvětlení nové látky stačí příslušné pravidlo a příklad. Já osobně si příklady uvedené vyučujícím na tabuli moc nepamatuji, ale díky písni „It must have been love“ od Roxette nejspíš nikdy nezapomenu, jak se vyjadřuje pravděpodobnost nebo možnost děje v minulosti a jak se tvoří. Lakic (2000) uvádí písničky, již ověřené praxí, určené k procvičování určité gramatiky, například k procvičování tvarů sloves v minulém čase doporučuje píseň „Those were the days“, nazpívanou Mary Hopkins, a „El Condor Passa“ od Simona a Garfunkela zase využívá během výuky kondicionálů. Mezi nejčastější metody procvičování gramatiky řadí „gap-fill“. Dále se hojně využívá přepisování textů s pozměněnou strukturou, například převedení z jednotného čísla do množného, z první osoby do třetí nebo z minulého času do přítomného.

Slovní zásoba

Je všeobecně známo, že nová slovní zásoba by se měla vyučovat v kontextu, nikoliv vytáhnout slovo z anglické věty a spojit ho pouze s českým ekvivalentem. Pak se stává, že žáci umí seznam slovíček, ale neumí z nich sestavit větu. Učením se slovíčka užitého ve větě nebo frázi si žáci osvojí, kde a jak ho mohou použít. Písničky tak přinášejí možnost učit slovní zásobu v kontextu.

Při procvičování slovní zásoby s pomocí písni se využívá opět „gap-fill“, bez nápovědy nebo s výběrem ze tří slov podobných ať už sémanticky nebo spellingem. Je vhodné dát žákům před poslechem písně čas na přečtení textu a případně doplnění slov, čímž také rozvíjí schopnost predikce. Aktivitu na procvičování přídavných jmen souvisejících s popisem osoby navrhuje Lakic (2000) – v rámci opakování již probrané slovní zásoby používá píseň „D-I-S-C-O“ od Ottawanu. Žáci dostanou pouze začátek pěti veršů, kde chybí vždy jedno adjektivum začínající právě na písmena d, i, s, c, o. V první fázi mají za úkol vymyslet co nejvíce slov na zadaná písmena, ve druhé je pak mají podle poslechu správně doplnit.

Čtení

Čtení je, stejně jako poslech, aktivita zaměřená na získávání informací. Jelikož většina zaměstnavatelů dnes požaduje znalost cizího jazyka slovem i písmem, je schopnost orientovat se v anglickém textu nezbytná. Žáci ji tedy mohou potřebovat pro své budoucí zaměstnání, nebo ji ve volných chvílích využít ke čtení knih v anglickém originále.

Jak uvádí Otépková (2007), žáci se většinou zajímají o texty písni, které poslouchají, ale nerozumí jim. Texty jsou tak zábavným zdrojem, který je možné žákům poskytnout. Nejčastější technikou užívanou při práci s písni zaměřenou na čtení je „jumbled lyrics“, tedy zpřeházené verše písně, které se žáci nejprve pokusí seřadit bez poslechu, pak s pomocí nahrávky. Pro tuto aktivitu jsou vhodné delší a složitější texty, neboť žáci se nesoustředí na detailní informace.

Psaní a mluvení

Psaný projev, například psaní obchodních dopisů, je stejně jako čtení důležitý pro budoucí povolání žáků. Pro zlepšení písemného projevu mohou žáci kromě porovnávání stylu osobního a úředního dopisu porovnávat dva různé interprety. Psaní esejů je také součástí maturitních a dalších mezinárodních jazykových zkoušek, proto je nutné tuto dovednost trénovat. Otépková (2007) navrhuje psaní esejů nebo článků o oblíbených hudebnících nebo hudebních stylech, dále obsáhlejší odpovědi na otázky typu „What

will happen next?” „Do you agree with story?” „Describe the people in the song.“
Dalším úkolem může být pro žáky složení další sloky písně nebo napsat shrnutí.

Mluvení je asi nejdůležitější z jazykových dovedností, neboť toto v každodenním životě nejčastěji využíváme. Komunikaci ve spojení s písněmi je možné procvičovat před poslechem písně i po poslechu. Jako „pre-listening“ je možné diskutovat o tématu písně, pokusit se odhadnout obsah podle názvu nebo podle krátké ukázky. Po poslechu žáci mohou vyjádřit svůj názor na píseň, shrnout téma, nebo porovnat starší verzi s novější. Jak uvádí Otépková (2007), otázky je možné přirozeně rozvinout do diskuze spojené s tématem písně či hudebním vkusem žáků.

7. Metodické postupy práce s písní ve výuce jazyka

Použití písní v hodinách může mít více účelů. Mohou sloužit jako přechod od jedné aktivity k druhé, k uvedení nové látky, k procvičování jazyka, mohou přispět k získání pozornosti a ke změně nálady a v neposlední řadě je snadné je zahrnout do mezioborových činností.

Prvním bodem při přípravě hodiny je výběr té správné písně.

7.1 Výběr písně

Výběr písně v souvislosti s požadovanými cíli není vždy jednoduchým úkolem. V úvahu může připadat velké množství písní, ale ne všechny jsou vhodné. Pokud má vést píseň například k diskusi nebo písemnému projevu, měla by obsahovat sdělení či myšlenku vhodnou k tomuto účelu, nebo příběh, který by bylo možné dál nějakým způsobem rozvíjet.

Lakic (2000) zmiňuje, že celkově větší zájem u žáků budí písně rychlejší, ale, dle své zkušenosti, pro aktivity, jako řazení veršů do správného pořadí, doporučuje spíše pomalejší písně. Při výběru nahrávky je důležité, aby se text neztrácel pod doprovodnými nástroji. Texty obsahující gramaticky nesprávné výrazy a slang není nutné zavrhnout. Je to taktéž součástí jazyka, kterou můžeme u rodilých mluvčích zaslechnout, je ale třeba zdůraznit, že se nejedná o spisovnou formu jazyka.

Při výběru písně je třeba brát v úvahu určitá kritéria. Na prvním místě stojí věk a jazyková úroveň žáků, dále hned účel písně, tedy zda má sloužit k navození požadované atmosféry, procvičení určité gramatiky nebo použití slovíček a idiomů v kontextu. Abdellah (in Fadel a kol., 2002) uvádí následující kritéria pro výběr písně:

- Zaměření se na potřeby žáků tím, že při výběru písní se vyučující soustředí na struktury, ve kterých žáci chybují, a pokusí se najít texty obsahující tyto struktury. Stejně tak může vyučující v písních hledat struktury, které se žáci zrovna učí.
- Píseň by měla obsahovat omezenou slovní zásobu v souvislosti s úrovní žáků.

- Hudební stránka písně by též měla odpovídat věku žáků. Melodie a rytmus by měli být jednodušší a opakující se, vhodné jsou písně obsahující refrén.
- Téma písně by mělo být pro žáky nějakým způsobem zajímavé a souviset s jejich zkušenostmi.
- Obzvláště mladší žáci ocení písně, které je možné pohybově ztvárnit. Pohyb jim navíc umožní zapamatovat si slova snadněji.

Malkoc (1993) také zdůrazňuje časové hledisko. Stejně, jako při přípravě na každou hodinu, je třeba si práci rozfázovat a rozmyslet, jak dlouho se budu s písní zabývat, kolik mi zabere její uvedení, poslech, procvičování atd.

7.2 Metodické postupy

Práce s konkrétní písní by se měla odvíjet od jazykové úrovně třídy, od náročnosti písně, účelu a časových možností. Vyučující nemusí být talentovaný muzikant, aby se stala hudebně-jazyková hodina nezapomenutelným zážitkem. Důležité je, aby si píseň dobře předpřipravil, naučil se ji zpívat a znal zpaměti celý text. Pokud není k dispozici kvalitní nahrávka, měl by se píseň naučit doprovázet, nebo také zapojit hudebně nadanější žáky.

Způsob práce s písněmi v hodinách by se měl obměňovat, stejně jako při práci s běžnými učebnicovými poslechy a články. Rozličnost aktivit pomáhá udržet pozornost a hodiny okořenit. Lakic (2000) rozděluje postup na tři fáze shodné s poslechovými, a to *pre-listening*, *listening* a *post-listening*, kdy pro každou část navrhuje různé aktivity:

- První fáze je úvodem. Je zde vhodné uvést slovní zásobu potřebnou k porozumění textu, dále položit otázky související s textem, uvést název písně nebo její téma a zeptat se na názor žáků, co o tom ví, co si o tom myslí. Malkoc (1993) navrhuje při uvádění písní aktivity jako „co můžeš odvodit z názvu písně nebo klíčových slov“, nebo vytváření příběhu z klíčových slov.
- Ve druhé fázi už probíhá samotný poslech celé písně. Žáci nejčastěji dostanou psaný text a během poslechu mají za úkol doplňovat vynechaná slova, nebo vybírat ta správná z nabídky, pokud je text těžší. Další aktivitou může být

opravování chyb v textu nebo skládání veršů do správného pořadí. Pro mladší žáky je vhodné využít nápovědy vytvořené z obrázků, tzv. *picture cues*, které mohou přispět i k lepšímu zapamatování si textu. Malkoc (1993) také pro pokročilejší studenty navrhuje transkripci textu písně během jejího poslechu.

- Třetí fáze navazuje na poslech a poskytuje žákům zpětnou vazbu, jak si během plnění úkolů vedli. Kromě kontroly správně doplněných slov či seřazených veršů se sem řadí aktivity související s porozuměním textu. Pokud v první fázi měli žáci za úkol vymyslet příběh podle klíčových slov, je dobré nyní porovnat jejich odhady s realitou. Žáci mohou příběh také dále rozvíjet. Může se rozvinout debata na téma písně a samozřejmě se také může zazpívat.

U začátečníků je využití písní vhodné při výuce základní slovní zásoby jako barev, čísel a částí těla. Píseň se dá snadno přetvářet pozměněním klíčových slov tak, aby odpovídala jinému tématu. Výhodou je, že žáci již znají melodii a rytmus. Můžou se vytvářet slova a vkládat do textů písní, stejně tak i jména. Se zdatnějšími žáky je možné vytvářet další nové sloky písní. Texty je vhodné doplňovat obrázky k podpoře porozumění.

Ačkoliv je učení se textů písní zcela odlišné od komunikativních metod, časem, kdy studentovy komunikační potřeby dosáhnou určité úrovně, mohou být tyto texty a fráze užitečným zdrojem. Abdellah (in Fadel a kol., 2002) uvádí pět kroků k práci s písní zaměřených na naučení se písně:

- 1) Předem připravit žáky – v cílovém jazyce jim říct, o čem je píseň a zároveň používat gesta a mimiku k dokreslení situace. Pak žákům pustit nahrávku písně, nebo ji zazpívat.
- 2) Zaměřit se na slovní zásobu – ujistit se, že žáci rozumí alespoň klíčovým slovům potřebným k pochopení textu. Nemusí nutně rozumět každému slovu, aby pochopili význam textu, naučili se ho správně vyslovovat a následně se zapojili do skupinové aktivity. Nová slovíčka je dobré vysvětlit v kontextu. Vhodné je slovní zásobu uvést už v předchozích hodinách.
- 3) Přečíst řádku po řádce a žáci je opakují. Pokud je text psaný na tabuli, může vyučující ukazovat jednotlivé řádky.

- 4) Stejným způsobem zpívat jednu frázi po druhé a pak společně s žáky. Procvičovat každou řádku tak dlouho, až ji budou žáci schopni sami správně zazpívat. Pokud je píseň delší, je vhodné začít společným refrémem a postupně přidávat jednotlivé sloky. Je třeba dát žákům dostatek času na zpracování jazyka a poskytnout množství opakování k zapamatování.
- 5) Na závěr přidat rytmický doprovod – tleskání, luskání, dupání aj. Doprovod zdůrazňuje přízvučné slabiky.

Aby bylo použití písni co nejefektivnější, je vhodné práci s nimi rozfázovat do úkolů a rozdělit do více hodin. Připravené úkoly by neměly být jednostranné, ale soustředit se na více schopností. Read (2007) uvádí Gardnerovu teorii mnohočetných inteligencí, která zahrnuje dovednosti jazykově-lingvistické (opakování rýmů písně, doplnění do veršů, rolová hra), hudební (rytmus, pohyb melodie), pohybové (předvádět píseň, reagovat na příkazy v písni), vizuální a prostorové (hledání předmětů v daném prostoru, kreslení obrázků), logicko-matematické, interpersonální (skupinová práce), intrapersonální (přepsat píseň tak, aby vypovídala o mě) a přírodovědné (rozdělovat předměty do kategorií). Mora (2000) ve své práci Gardnerovu teorii shrnuje: vyplývá z ní, že i v jazykové výuce by se kromě lingvistické složky měla rozvíjet i hudební či logicko-matematická. Souvisí to i s různými učitelskými styly, kdy někteří žáci potřebují přehledné zápisy a jiným stačí pozorně poslouchat výklad. V tomto kontextu by měl vyučující nabídnout širokou škálu aktivit tak, aby vyhověl různým typům žáků.

Reflexe (zpětná vazba) je zhodnocením a zjišťováním výsledků či nezdarů práce a měla by následovat po každé proběhlé vyučovací hodině. Myslím si ale, že v každodenní práci učitelů na detailní rozbor hodin bohužel nezbyvá mnoho času. Read (2007) uvádí šest bodů k zamyšlení nad proběhlou hodinou, která byla postavena na práci s písni:

1. Rytmus a hudba – jak děti reagovaly, jak to ovlivnilo celkovou náladu a ochotu spolupracovat?
2. Výslovnost – jaké konkrétní aspekty se podařily díky písni zlepšit a přetrvaly i do následujících hodin?
3. Paměť – jak snadno si děti píseň zapamatovaly a co jim v tom pomohlo?

4. Transfer – byla zde nějaká možnost, aby děti přejaly jazyk písně i do běžné mluvy?

5. Spokojenost – jaký byl dopad na dětskou spokojenost během výuky skrz píseň?

6. Mnohočetná inteligence – jak se dětem zamlouvaly jednotlivé aktivity v souvislosti s různými dovednostmi?

Zamyslet se nad tím, jak se celkově práce vydařila, co bylo úspěšné a co by bylo možné ještě vylepšit, jak postupovat jinak, aby hodina byla ještě efektivnější a úspěšnější, je taktéž důležitou součástí učitelovy práce.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

Úvod

Hlavním cílem praktické části bylo vytvoření materiálů, které bych jakožto učitel na druhém stupni ZŠ mohla v budoucnu ve svých hodinách využít. Praktická část diplomové práce se skládá ze dvou částí. První část je věnována popisu, rozboru a návrhu metodického rozpracování tří irských a tří skotských písní. Druhá část je zaměřená na realizaci vybraných písní ve výuce, ověření navrhovaných aktivit a vyvození závěrů.

Stanovené cíle

- Nalézt irské a skotské písně vhodné k výuce anglického jazyka na 2. stupni ZŠ
- Návrh metodického postupu práce s konkrétními písněmi
- Využívat různé metodické postupy
- Snažit se pomocí jedné písně procvičovat více jazykových dovedností
- Příprava materiálů potřebných k realizaci těchto písní ve výuce v závislosti na připravených aktivitách
- Realizace písní ve výuce

Výběr písní

Irská a skotská kultura nabízí širokou škálu nejrůznějších písní. Při výběru písní a vytváření širšího seznamu jsem se řídila podle prvního dojmu, tedy jakým způsobem mě daná píseň zaujala, zejména po hudební stránce a její celkové náladě. Vycházím z toho, že v první řadě musí nadšení pro píseň projevít pedagog, jinak ji svým žákům může jen těžko předat.

V další fázi jsem se zabývala texty písní a jejich jazykovou stránkou. Jelikož cílem bylo vybrat písně pro využití na 2. stupni základních škol, písně v irštině a

skotštině nejsou vhodné, stejně tak písně obsahující větší množství zastaralých nebo básnických výrazů. Co se týká délky textu, řídila jsem se heslem, že méně znamená někdy více. Vybírala jsem tedy texty kratší, v rozpětí refrénu a tří až čtyř slok.

Dalším kritériem pro výběr konkrétních písní bylo jejich téma. Snažila jsem se tedy vybírat písně tematicky odlišné a také vhodné pro výuku na ZŠ.

Metodické rozpracování

Při vymýšlení možných aktivit při práci s konkrétní písní jsem vycházela z třífázového modelu práce s tradičním poslechem (viz 7.2), tedy na úvod jsem řadila aktivity, které by měly žáky motivovat a aktivizovat jejich znalosti z oblasti daného tématu či slovní zásoby: Dále následuje poslech písně, během kterého žáci text doplňují, opravují, řadí verše do správného pořadí aj., a po poslechu navazují aktivity, které téma nějakým způsobem dále rozvíjí.

Jako student jsem se setkávala s tím, že pokud vyučující do výuky zařadil píseň, bylo to pouze okrajově, pro zpestření hodiny, kdy celá práce zahrnovala pouze poslech písně zaměřený na doplňování slov atp., a následné přečtení a přeložení textu. Píseň tedy nebyla považována za plnohodnotný materiál, se kterým by bylo možné celou hodinu, nebo i více, pracovat. Proto mým dalším cílem bylo připravit ke každé písni soubor aktivit, který by zaplnili alespoň jednu vyučovací hodinu.

Příprava materiálů

Příprava materiálů potřebných pro realizaci písní zahrnovala z velké části přípravu textů jednotlivých písní, které jsem nejprve musela lehce upravovat podle zvolené nahrávky, a dále je upravit v závislosti na připravených poslechových aktivitách.

Při přípravě textu k písni *Mairi's Wedding* jsem po delší době sáhla po tužce s cílem nikoliv něco napsat, ale nakreslit obrázky, které by text písně doplňovaly.

Dalším potřebným materiálem ke každé písni je také její notový záznam. Ten jsem vytvářela pomocí jednoduchého počítačového programu „Capella Professional 2008“, který umožňuje psaní not, jejich přehrání a také doplnění texty písní.

Dále jsem připravovala mapu Skotska, která by měla být doplňujícím materiálem při realizaci písně *Rolling hills of the borders*. Původně jsem zamýšlela použít mapu z atlasu světa, který vlastním. Ta je ale moc podrobná a po neskenování a převedení do černobílého formátu se stala příliš nepřehlednou. Proto jsem zvolila jednoduchou mapku nalezenou na internetu¹, kterou jsem dále upravila podle účelu písně – vymazala jsem názvy měst, řek, jezer aj., aby je žáci mohli doplňovat. Po vytisknutí mapky doporučuji ještě požadované zeměpisné údaje zvýraznit, obzvláště jezera a řeky.

Jazyk, nebo hudební výchova?

V rámci časové dotace hodin anglického jazyka na ZŠ jsem se zamýšlela nad tím, jak hodiny pojmout, kolik hodin bych chtěla s jednou písní strávit, zda se zaměřit spíše na jazykovou stránku, nebo s dětmi píseň nacvičovat; v ideálním případě zvládnout obojí. Jakožto učitel anglického jazyka a hudební výchovy jsem dospěla k závěru, že řešením by mohlo být tyto dvě složky zdánlivě rozdělit, respektive v hodině jazyka se s písní seznámit, pracovat s textem a rozvíjet jazykové dovednosti, a v hodině hudební výchovy s ní dále pracovat, naučit se ji zpívat a třeba ji pohybově nebo graficky ztvárnit. Hodina hudební výchovy může být vedena v anglickém jazyce, tudíž žáci se budou vzdělávat po hudební stránce a nenásilnou formou i v angličtině. Stejně tak je tomu i co se týká poslechu v hodině jazyka, kdy se žáci zaměřují na doplňování slov či hledání odpovědí na otázky a zároveň vnímají i hudbu a utváří si na ní svůj názor, vyjádřený minimálně hodnocením „píseň se mi líbí / nelíbí“ a případně také proč.

V rámci výše zmíněné úvahy jsem píseň rozpracovala hlavně po stránce jazykové a poslední bod každé písně směřuje do hodiny hudební výchovy, kdy hlavním cílem je naučit se píseň zpívat. Je třeba dbát na správnou výslovnost a z tohoto důvodu vidím jako nejsnazší cestu k cíli postup uvedený v praktické části (viz 7.2). Jelikož se jedná o hudební výchovu, samozřejmě je vhodné zapojit také Orffovy nástroje nebo hru na tělo. S textem se dá také dále pracovat, různě jej skládat a vytvářet „sbory“ (viz 8.5).

¹ <http://www.freeworldmaps.net/europe/united-kingdom/scotland/map.html> [cit. 2013-06-10]

8. Soubor vybraných písní

IRSKÉ PÍSNĚ

8.1 Spanish Lady

Píseň Spanish Lady jsem objevila během poslechu záznamu koncertu „Celtic Woman“ a nadchla mě svojí veselou a hravou povahou. Při hledání dalších nahrávek a textů písně jsem narážela na více různých textů a hudebních provedení. O původu jsem našla zmínku pouze na anglické wikipedii. Je to tedy irská folková píseň, a její původ může spadat do sedmnáctého století, ze kterého pochází několik anglických balad stejného jména.

Nalézt vhodnou nahrávku písně, se kterou bych byla alespoň na devadesát procent spokojena, se mi nepodařilo. Již zmíněná verze od Celtic Woman² je sice velmi pěkná, ale spíše moderní, než tradiční. Text zahrnuje tři sloky, které bych během výuky využila, ale je zpíván poměrně rychle a o to větší potíž porozumět by žáci mohli mít. Další nahrávka, nad kterou jsem uvažovala, byla od skupiny The Dubliners³. Je v pomalejším tempu, text je lépe srozumitelný a k doprovodu využívají kytaru, flétnu a banjo. Nahrávka ovšem obsahuje šest slok a bylo by nutné ji zkrátit. Třetími interprety, kteří mě osobně v tomto případě co do stylizace písně oslovili nejvíce, je skupina The Kilkennys. Nahrávka, kterou jsem našla⁴, je ale z jejich vystoupení, tudíž s potleskem diváků. Tempo písně je navíc podobné jako u Celtic Woman a co se týká srozumitelnosti, je přeci jen ještě o něco horší. Navíc text písně je o jednu sloku obsáhlejší. Tuto situaci bych vyřešila tak, že bych ve výuce vybrané tři sloky písně sama žákům zazpívala s kytarovým doprovodem. Žáci by sice neměli k dispozici originální nahrávku rodilého mluvčího, ale na druhou stranu by to pro ně byl netradiční zážitek. Výhodu autentického zpěvu písně přímo v hodině vidím i v praktičnosti, kdy při potřebě zopakovat žákům nějakou část písně nebudu muset dotyčné místo složitě

² <http://www.youtube.com/watch?v=aRLzLE4jaI8> [cit. 2013-06-19]

³ <http://www.youtube.com/watch?v=jJ4HpO2i7QY> [cit. 2013-06-19]

⁴ <http://www.youtube.com/watch?v=22tozneikRs> [cit. 2013-06-19]

vyhledávat na nahrávce a možná tak ušetřím několik desítek vteřin nebo i minut, které tak budu moci věnovat žákům.

Struktura jednotlivých slok je stejná a jenom se obměňují informace. Jedna sloka má celkem osm veršů. První obecně říká „šel jsem městem Dublin“, druhý upřesňuje denní dobu, ve třetím vypravěč oznamuje, že viděl španělskou dívku. V následujících třech verších popisuje, co dívka dělala (nejprve si myje nohy, pak češe vlasy a naposled chytá do sítě mûru), a na závěr tvrdí, že ve svém životě takovou dívku dosud neviděl. Mezi slokami je refrén složený z nonsensových výrazů.

Píseň vidím náročnější pouze vlivem většího množství výrazů, které žáci nejspíš nebudou znát jak v šestém, tak pravděpodobně i v devátém ročníku, a to *candlelight, amber coal, maid, broad, toss, lap, fair, roam, set, moth, fled, lift* a *petticoat*. Gramatická stránka je ale jednodušší, text je psán v minulém čase prostém a objevují se také přídavná jména. Píseň by tedy bylo teoreticky možné zařadit ve všech třídách druhého stupně ZŠ.

Metodický postup pro práci s písní

Pomůcky – nahrávka písně (?), přehrávač, text písně a notový záznam (viz příloha č.3), hudební nástroje

Cíle – rozvíjet poslechové a komunikační dovednosti a psaní, procvičovat gramatiku, rozšiřovat slovní zásobu, pracovat na výslovnosti, rozvíjet hudebnost

Jednotlivé fáze:

1. V úvodu řeknu žákům, že hlavní náplní hodiny bude irská píseň Spanish Lady. Zadám jim vybraná klíčová slova z textu a jejich úkolem bude pokusit se vymyslet, o čem by píseň mohla být. Vybraná slova společná pro všechny sloky jsou *Dublin, Spanish lady, I*, k první sloce *feet a fire*, z druhé sloky *hair a comb*, a z poslední *moth a flee*. Bylo by také možné využít otázky *where and when it happened, whom he met, what was the person doing and how did he evaluate the situation*.

2. Další aktivitou by byl poslech první sloky s textem, ve kterém by nebyla doplněna klíčová slova uvedená v úvodu. Po poslechu bychom doplněný text přečetli, přeložili a porovnali s prvotními odhady podle klíčových slov.

3. Následoval by poslech druhé a třetí sloky, ve kterých by kromě klíčových slov byla vynechaná i jiná. Vycházím z toho, že žáci už znají strukturu písně a úmyslně jsem vybírala slova, ve kterých se sloky nějak liší. Text, který žáci dostanou, vypadá následovně:

*1. As I come down through Dublin City
At the hour of twelve at night
Who should I see but a Spanish lady
Washing her feet by candlelight
First she washed them then she dried them
Over a fire of amber coal
In all my life I ne'er did see
A maid so sweet about the soul.*

*Chorus:
Whack for the toora loora laddy
Whack for the toora loora lay
Whack for the toora loora laddy
Whack for the toora loora lay*

*2. As I came back through Dublin City
At the hour of half past eight
Who should I spy but the Spanish lady
Brushing her hair in the broad daylight
First she tossed it, then she brushed it
On her lap was a silver comb
In all my life I ne'er did see
A maid so fair since I did roam.*

*3. As I went back through Dublin City
As the sun began to set
Who should I spy but the Spanish lady
Catching a moth in a golden net
When she saw me, then she fled me
Lifting her petticoat over her knee
In all my life I ne'er did see
A maid so shy as the Spanish lady.*

Poté, co žáci během poslechu slova doplní, text přečteme, přeložíme, porovnáme, v čem se jednotlivé sloky liší a samozřejmě porovnáme s prvotními odhady žáků, odpověďmi na otázky stanovené v úvodu hodiny.

4. Jelikož je celý text psaný v minulém čase prostém, další aktivitou by mohlo být převádění textu do přítomného času průběhového.

5. Dále by žáci mohli podle vzoru písně a otázek stanovených na začátku hodiny vytvářet svůj vlastní příběh, tedy kde byli, kdy (s kým), koho potkali, co ta osoba dělala a jak situaci hodnotí. Tuto aktivitu by nejspíš žáci dostali jako domácí úkol.

6. Následně bych s žáky píseň postupně nacvičovala. Jelikož jsou to tři sloky, mohli by se žáci rozdělit do skupin a každá skupina zpívat „svůj příběh“. K dokreslení irské nálady bych možná v této fázi, kdy už žáci budou seznámeni s textem, pustila nahrávku od výše zmíněných The Kilkennys. Pokud bych ji pouštěla až do konce, bylo by třeba doplnit žákům i poslední sloku.

8.2 The wearing of the green

Důvodem, proč jsem vybrala tuto píseň je, že se zaměřuje na historii Irska a dále také její celková nálada. Autorem je dramatik Dion Boucicault (1820 – 1890), muž s francouzským jménem, ale narozen v Dublinu. V písni reflektuje irskou minulost, konkrétně povstání za irskou nezávislost z roku 1798 proti Britské nadvládě, které bylo inspirováno revolucemi ve Spojených Státech a ve Francii. Barvou revoluce se stala zelená a čtyřlístek, a ty jsou dodnes symbolem národní hrdosti. Někteří revolucionáři byli popraveni, jiní odešli do zahraničí.

V písni autor potká Paddyho a ptá se, zda slyšel novinu o tom, že stát zakázal čtyřlístku růst na irské půdě, a barvy Sv. Patrika už také nebudou viděny. Trestem pro ty, co neuposlechnou, je smrt. Dále vypráví, že se setkal s Tandy a ten se ho ptal, jak se daří Irsku, jak si stojí. Autor odpovídá, že v zemi vládne bolest a bída a že jsou věšeni muži i ženy kvůli nošení zelené barvy. Předpokládám, že celý hovor už se odehrává mimo hranice Irska, jinak by Tandy neměl důvod ptát se, jak se zemi daří. Druhá část písni reflektuje červené barvy kruté Anglie, říká, že Irové nikdy nezapomenou na krev, kterou kvůli ní prolili, a ačkoliv byl „shamrock“ zakázán, stejně bude dál bujet. Autor bude nosit nadále zelenou barvu do té doby, než zákon zakáže trávě růst tak, jak roste, a stromy v létě se neodvážjí ukázat listy. Teprve tehdy autor změní barvu, kterou nosí na svém baretu. Třetí část písni se obrací k emigraci Irů do Spojených Států Amerických. Až bude opravdu zle, Irové se studem a smutkem jejich drahou zemi opustí. Jejich cílem bude svobodná země za mořem, kde jsou si všichni rovni. V závěru zaznívá smutek nad tím, že díky „tyranově ruce“ musejí domov opustit

a hledat požehnání v cizí a vzdálené zemi, kam ale Anglie už nedosáhne, a Irové dál budou moci svobodně nosit zelenou barvu.

Píseň je složená celkem ze šesti slok a refrénu, který následuje vždy po dvou slokách a dělí tak opticky píseň na tři části. Myslím si, že pro účely základních škol budou čtyři sloky dostačující, proto bych pracovala pouze s prvními a posledními dvěma slokami.

Je to píseň svižnější, v čtyřdobém metru, jedná se tedy o reel. K poslechu bych doporučila nahrávku skupiny Wolfe Tones, dostupnou na uvedeném odkazu⁵. K doprovodu písně využívají kytaru, banjo a flétnu a také malý buben, který je dnes součástí každé bicí soupravy a zvukem odpovídá tomu, který dříve používali vojáci (říká se mu taktéž „vojenský“). V tomto případě využití nástrojů dokresluje celou situaci v Irsku, kdy doprovod začíná idylicky pouze s kytarou a flétnou. Během refrénu je buben slyšet mnohem výrazněji a evokuje Britskou armádu. Jak už jsem uvedla, ve výuce bych pracovala pouze s první a poslední částí písně, proto by bylo nutné nahrávku upravit. K tomuto účelu dnes slouží nepřehledné množství programů. Já osobně mám dobré zkušenosti s programem Cakewalk.

Slovní zásoba dle mého názoru není moc složitá. Slovíčka, která žáci nebudou s největší pravděpodobností znát, jsou *hang*, *distressful*, *torn*, *shame and sorrow*, *soil*, *equal* a *blessing*. Časy, které se vyskytují v písni jsou přítomný a minulý prostý, přítomný průběhový a budoucí „will“. Dále se v písni vyskytují také přičestí a trpný rod. Píseň bych do výuky zařadila v osmém nebo devátém ročníku. Myslím, že text na pochopení není až tak složitý. Sedmá aktivita k textu je ale zaměřená na znalost přímé a nepřímé řeči a v případě, že žáci tuto gramatiku neovládají, by bylo třeba tuto aktivitu vynechat

⁵ <http://www.youtube.com/watch?v=BKnmNll1AbM> [cit. 2013-06-18]

Metodický postup pro práci s písní

Pomůcky – nahrávka písně, přehrávač, text písně a notový záznam (viz příloha č.4), hudební nástroje

Cíle – rozvíjet poslechové a komunikační dovednosti, procvičovat gramatiku, rozšiřovat slovní zásobu, pracovat na výslovnosti, rozvíjet hudebnost

Jednotlivé fáze:

1. V úvodu žákům řeknu, že náplní hodiny bude irská píseň s názvem „The wearing of the green“. Zeptám se, co se jim vybaví ve spojitosti s irskou kulturou a zda zkusí odhadnout, o čem by píseň mohla být.

2. Dalším bodem bude poslech formou hry bingo – zadám žákům devět slov, která si vepíší do tabulky 3x3 políčka a během poslechu budou vyškrtávat ta slova, která uslyší. Vítězem bude ten, kdo jako první bude mít vyškrtána tři slovíčka vodorovně, svisle, nebo diagonálně. Slova, která budou žáci vyškrtávat jsou: *the news, colours, Ireland, country, heart, sons, rich, leave a cross*. Tato slova bych uvedla již v úvodu, kdy se žáci budou zamýšlet nad možným obsahem písně.

3. Následně žákům rozdám text písně s vynechanými devíti slovy. Dám jim čas na přečtení textu, žáci zároveň mohou zkusit slova doplnit, a vysvětlím neznámou slovní zásobu. Text písně je následující:

1. *O Paddy dear, and did you hear the news that's going round?
The Shamrock is by law forbid to grow on Irish ground!
Saint Patrick's Day no more will keep. His colors can't be seen,
For they're hanging men and women for the wearing of the green.*

2. *I met with Napper Tandy and he took me by the hand
And said, "How's poor old Ireland, and how does she stand?"
"She's the most distressful country that you have ever seen
For the hanging men and women for the wearing of the green."*

R: *For the wearing of the green, for the wearing of the green,
They're hanging men and women for the wearing of the green.*

3. *But, if at last our color should be torn from Ireland's heart,
Her sons, with shame and sorrow, from the dear old soil will part.
I've heard whispers of a land that lies beyond the sea,
Where rich and poor stand equal in the light of freedom's day.*

4. *Oh, Erin, must we leave you, driven by the tyrant's hand?
And seek a mother's blessing from a strange and distant land?
Where the cruel cross of England's shall never more be seen,
And in that land we'll live and die still wearing Irelands' green.*

4. Během druhého poslechu budou žáci kontrolovat, zda slova doplnili správně. Po poslechu text společně přečteme a přeložíme.

5. Dalším bodem bude shrnutí obsahu písně a uvedení souvislostí s irskou historií a kulturou. Bylo by možné také se zastavit u historie českého národa, který byl v době pobělohorské a pod nadvládou Rakouska-Uherska taktéž utlačovaný.

6. Dále bych se zaměřila na úvod písně říkající *did you hear the news that's going round*. Tím bych se žáků zeptala na to, co se aktuálně okolo nás děje, ať už ve státních záležitostech, přírodě nebo kultuře.

7. Posledním bodem je naučit žáky píseň zpívat. Jelikož je to pochod, zapojila bych do doprovodu písně také rytmické nástroje, obzvláště pak buben k udávání a udržování tempa.

8.3 Will you go, lassie, go

Píseň „Will you go, lassie, go“ je známá také pod názvem „Wild Mountain Thyme“. Ve zpěvníku Asonance II (1999) se můžeme dočíst, že text má svůj původ ve Skotsku, zatímco melodie je irská. Ve zpěvníku je píseň označená jako skotská lidová, ovšem rozšířila se díky rodině McPeaků z Belfastu. Totéž uvádí další internetové zdroje⁶, ale píseň označují jako irskou. Vysvětlením by mohla být původní skotská balada zhruba z 18. století s podobnými náměty, ale po hudební stránce zcela odlišná. Jakožto hudebník, pro kterého je na prvním místě melodie a na druhém text písně, se přikláním k označení písně jako irské.

Jedním z důvodů, proč jsem vybrala tuto píseň, je její známost a oblíbenost i v naší zemi. Již zmíněná Asonance ji nazpívala v angličtině a zároveň v českém jazyce

⁶ <http://www.irishmusicforever.com/wild-mountain-thyme> [cit. 2013-04-21]

pod názvem „Můžem jít, milá“, a dále také Pavel Lohonka Žalman jako „Divokej horskej tymián“. Proto také předpokládám, že alespoň malé procento žáků už se s touto písní někdy mohlo setkat nebo setkalo, tudíž jim bude známá melodie písně, která je opravdu nádherná.

Nalézt vhodnou nahrávku písně bylo v tomto případě náročnější. Nehledě na drobné odchylky v textu, nahrávky se lišily i co do tempa písně a její celkové nálady. Jelikož česká verze od Žalmana je mojí oblíbenou, snažila jsem se najít nějakou podobného ladění i v anglickém jazyce, tedy ve volném tempu s doprovodem kytary a flétny, což se mi nakonec povedlo. K poslechu bych tedy doporučila nahrávku dostupnou na uvedeném odkazu.⁷ Jak jsem již zmínila, Asonance tuto píseň taktéž nahrála, text těchto dvou interpretů se ale liší.

Je to píseň milostná, jejíž děj, nebo spíše popis, se odehrává na počátku léta, kdy na horách vše krásně kvete, obzvláště vřes. Mládenec přesvědčuje dívku, aby s ním šla. Chce pro ni postavit věž a kolem dokola navršit horské květy. V závěrečné sloce mládenec připouští, že kdyby mu jeho láska odešla, našel by si jinou, se kterou by dál trhal horský tymián. Celkově na mě píseň působí velmi klidně a jemně a je obrazem krásné romantické lásky.

Píseň bych do výuky zařadila v osmé nebo deváté třídě, možná už i v sedmé, záleželo by na jazykové úrovni žáků. Text neobsahuje složité jazykové struktury. Hned v úvodu je užitý přítomný čas průběhový a v podstatě zbytek textu využívá pomocné sloveso *will* a to jako vyjádření budoucího času, reálné podmínkové věty (tedy 1st conditional) a také jako zdvořilou žádost (*will you go?*). Slovní zásobu užitou v textu taktéž nepovažuji za náročnou. Předpokládám, že pro žáky budou neznámé výrazy *thyme* (význam tohoto by mohli odvodit od českého ekvivalentu), *heather*, *lassie*, *to pluck* a stará forma zájmena *that*, tedy *yon*. Text sám o sobě není dlouhý a navíc některé fráze se opakují, tím pádem by se žáci mohli v textu rychleji zorientovat a snáze si ho zapamatovat.

⁷ <http://www.youtube.com/watch?v=KXbDXePFpxE> [cit. 2013-04-21]

Metodický postup pro práci s písní

Pomůcky – nahrávka písně, přehrávač, texty písně a notový záznam (viz příloha č.5), hudební nástroje

Cíle – rozvíjet poslechové a komunikační dovednosti a psaní, rozšiřování slovní zásoby, pracovat na výslovnosti, rozvíjet hudebnost

Jednotlivé fáze:

1. V úvodu bych žákům řekla, že hlavní náplní hodiny bude irská píseň, kterou ale možná někteří znají, jelikož má i český text. Využila bych krátké ukázky od Žalmana a pokusila se zjistit, zda je jim píseň opravdu známá, popřípadě, jestli si vybaví její název a interpreta.

2. V druhé části úvodu přistoupím k poslechu již irské verze, ale bez textu. Úkolem žáků během poslechu bude zamyslet se nad náladou písně, o čem by mohla být, zda je to píseň milostná, válečná či ukolébavka, a jak by se mohla jmenovat. Poté bych nechala žáky vyjádřit své dojmy a pokusit se zodpovědět zmíněné otázky.

3. Třetím bodem hodiny je poslechová aktivita zaměřená na opravování chyb v textu. Žáci dostanou text písně, ve které na každé řádce bude vždy jedno slovo chybné. Jejich úkolem bude tato slova najít a správně opravit. Žáci mohou pracovat buď samostatně, nebo ve dvojicích. Text písně, který budou žáci opravovat, vypadá následovně (v závorkách jsou uvedené opravené výrazy):

*Oh the sunny (summer) time is coming
And the leaves are swiftly (sweetly)
blooming
And the mild (wild) mountain thyme
Growing (grows) around the blooming
heather
Will you go lassie go.*

*Chorus
And you (we)'ll all go together
To pick (pluck) wild mountain thyme
All around the blooming weather (heather)
Will you go lassie go*

*I will build my love a bower (tower)
By yon pure crystal mountain (fountain)
And on (round) it I will pile
All the lovers (flowers) of the mountain
Will you go lassie go.*

*If my new (true) love she were gone
I will truly (surely) find another
To pick (pluck) wild mountain thyme
All around the blooming weather (heather)
Will you go lassie go.*

Před samotným poslechem dám žákům krátký čas na přečtení textu a vysvětlím neznámá slovíčka.

4. Po poslechu společně zkontrolujeme, jak si žáci vedli, zda se jim podařilo výrazy správně opravit. Text společně přečteme a případně ještě dovysvětlím slovní zásobu.

5. Dále bych se s žáky pokusila krátce pohovořit na téma písně. Vrátila bych se ještě k úvodní aktivitě, kdy měli žáci po prvním poslechu odhadnout, jaké tedy je téma písně a o čem by mohla být, tedy zda odhadli správně. V písni se zpívá, co by mládenec udělal pro svou milou. Podobně bych se zeptala žáků, co by udělali pro osobu jim blízkou, ať už partnera, rodiče, nebo kamaráda. Nechala bych jim opět krátký čas na rozmyšlenou a formulaci odpovědi.

6. Vytváření dalších slok k písni není obvyklou aktivitou. Já osobně ji považuji za výzvu a doufám, že stejně by se k ní mohli postavit i žáci a vyzkoušet si roli skladatele-textaře. Nový text bych postavila na myšlence hned první sloky, tedy o tom, že nastává nějaké období a co se v tomto období děje. Období by se mohlo zvolit buď v opozici k textu (tedy zima), nebo v závislosti na období, ve kterém by se píseň v hodině využila. Startovním bodem by bylo zamyšlení se nad daným obdobím, sepsání toho, co je pro něj typické a pak tyto poznámky nějak zpracovat. Žáci by pak pracovali samostatně nebo ve skupinách.

Nejprve jsem sama vyzkoušela úkol, který bych svým žákům zadala. Po pár minutách jsem sepsala pětiverší se zimní tematikou:

*Oh the winter time is coming
And the snow is slowly falling
And all waters turned to ice
Such a silence in the nature
I love this time, it's so nice.*

Tím jsem si ověřila, že tento úkol není nijak obtížný a s mojí pomocí by ho žáci měli zvládnout.

7. Nyní bych se vrátila zpět k již opravenému původnímu textu a zaměřila se na zpěv písně. Postupně bych s žáky nacvičovala jednotlivé sloky. Pro nacvičení správné výslovnosti nejprve text předříkám v rytmu, žáci budou opakovat po mě, a teprve poté

připojím melodii. K tomuto účelu je také možné využít notový zápis, který by vnímání melodie podpořil.

Žáci by do zpěvu mohli také zapojit i své autorské texty, kdy každá skupina by zazpívala svůj. Pokud by někteří žáci skládali text sami a styděli se zpívat, mohli by ho odrecitovat na pozadí hudebního doprovodu.

Jako celkový výstup práce by bylo hezké vytvořit jeden velký plakát, na kterém by byly sepsané texty žáků spolu s původní verzí a doplněný grafickým ztvárněním.

SKOTSKÉ PÍSNĚ

8.4 Mairi's Wedding

Na tuto píseň jsem narazila náhodou během probírání se dostupnými nahrávkami písně „Will you go, lassie, go“, kdy jsem objevila mužské kvarteto „The high kings“. Jedná se o irskou skupinu, která vznikla v roce 2008. Jak jsem se dočetla v úvodu článku na anglické wikipedii⁸, jsou „re-energized folk group“, tedy, volně řečeno, skupina snažící se o oživení a povzbuzení tradiční hudby. Zpěváci ovládají zároveň dohromady třináct hudebních nástrojů a jejich mottem je „Folk 'n Roll“.

Jak uvádí MacRae (2013), autorem písně je Johnny Bannerman, který ji v roce 1935 složil v galštině pro Mary McNiven, která si ovšem svého manžela vzala až šest let po napsání této písně. Anglický překlad vznikl o rok později. Bannerman se ale inspiroval starší galskou verzí pocházející zhruba z 18. století. Mairi's Wedding je svižnější skotská píseň v čtyřdobém metru v rytmu „reel“. Moji domněnku, že píseň je taktéž vhodná k tanci, jsem si utvrdila po nalezení již sepsané choreografie a doprovodných ukázek v rámci skotských country tanců - je to tanec řadový, krok je založený na „poskakování“ v polkovém rytmu. Choreografie začíná zatočením se dvou tanečnicků, kteří následně začnou proplétání ve skupině šesti lidí. V závěru se celá šestice zatočí v kruhu a tanec se opakuje.

⁸ http://en.wikipedia.org/wiki/The_High_Kings [cit. 2013-04-20]

K poslechu jsem vybrala nahrávku od již zmíněných The high kings dostupnou na You tube⁹. Je to vlastně první nahrávka, díky které jsem tuto píseň vůbec objevila, a velmi mě nadchla svojí energií, náladou a celkovým pojetím. Zpěváci k textu v mezihrách přidávají také rytmizaci nonsensových výrazů (*tap-tap-tú-dap-tó*). Hudební doprovod je složený z tradičních hudebních nástrojů (housle, akordeon, kytara, bubny) a v závěru při gradaci zaznívá také činel. Ačkoliv činel do skotské tradiční hudby moc nezapadá, v tomto případě mně osobně nevadí, neboť je vcelku vkusně použit jen na několika málo místech a celkové vyznění skladby jako skotské nenarušuje.

Text písně je krátký, skládá se z jednoho refrénu a tří slok. Vypráví, jak hosté šli na svatbu dívky Mairi – podle refrénu vesele, ruku v ruce, „heel for heel and toe for toe“. První sloka popisuje, jakou cestou šli - přes kopce, kolem vysokého kapradí, kolem pastoušky a přes město. Druhá sloka popisuje, jak Mairi vypadá – tváře červené jak jeřabiny, oči jako hvězdy, světlé vlasy. Třetí sloka je přípitkem pro Mairi, kdy do šťastného manželství jí přejí dostatek jídla, pohodlí a hodně pěkných dětí.

Jazyková stránka písně není nijak složitá. Prakticky se jedná o neslovesná spojení, kdy sloveso je elipticky buď úplně vypuštěno, jako v první sloce, nebo uvedeno pouze jednou v celé sloce, v přítomném čase. Toho bych ráda využila ve fázi práce s textem při jeho přepisování. Slovní zásoba je složena převážně z výrazů, které by žáci měli znát už z prvního stupně, například části těla, směr nahoru a dolů a barvy, a ze specifických výrazů, se kterými se žáci základních škol setkají jen ojediněle například jeřabiny, kapradí, pastviny či *bonny barns* – jinak řečeno „hezké, zdravé děti“.

Vzhledem k povaze textu, který neobsahuje mnoho nové slovní zásoby, kterou bych považovala za zásadní pro žáky ZŠ, zaměřila bych hodinu spíš na povídání na téma „svatba a vše s ní spojené“ a v tomto směru také rozvíjení slovní zásoby. Píseň by se teoreticky dala využít ve všech třídách druhého stupně ZŠ, ale myslím, že její hravou povahu ocení spíš nižší ročníky.

⁹ <http://www.youtube.com/watch?v=pkRQ0SuzSWw> [cit. 2013-04-20]

Metodický postup pro práci s písní

Pomůcky – nahrávka písně, přehrávač, text písně, cvičení a notový záznam (viz příloha č.6), hudební nástroje

Cíle – rozvíjet poslechové a komunikační dovednosti a psaní, procvičování gramatiky, rozšiřování slovní zásoby, pracovat na výslovnosti, rozvíjet hudebnost žáků

Jednotlivé fáze:

1. V úvodu žákům oznámím, že náplní celé hodiny bude píseň „Mairi’s wedding“. Prvním úkolem pro žáky bude představit si jakoukoliv svatbu a jmenovat cokoli je napadne, co nějakým způsobem se svatbou souvisí, ať už to jsou výrazy jako nevěsta a ženich, svatební dort, přípitek, líbánky, nebo nějaké tradice. Cílem této aktivity je kromě naladění se na téma písně také opakování a rozšiřování slovní zásoby spojené s tímto tématem.

2. Dále bych žákům pustila krátkou ukázkou písně (zhruba první minutu nahrávky) a zeptala se na náladu písně, respektive jaká je nálada na té svatbě, a jestli by odhadli, v jaké zemi se odehrává.

3. Následně rozdám žákům text s vynechanými slovy a jejich úkolem je slova během poslechu doplnit. Po poslechu zkontroluji, jak si žáci vedli. Text společně přečteme a vysvětlím neznámá slovíčka. K podpoře pochopení textu a jeho zapamatování jsem ho v tomto případě doplnila jednoduchými obrázky. Text písně je následující:

*Ch: Step we gaily on we go,
Heel for heel and toe for toe,
Arm in arm and row and row,
All for Mairi’s wedding*

*2. Red her cheeks as rowans are
Bright her eyes as any star
Fairest of them all by far
Is our darling Mairi*

*1. Over hill ways up and down,
Myrtle green and bracken brown
Past the sheilings through the town,
All for sake of Mairi*

*3. Oh plenty hearing, plenty meal
Plenty peat to fell her creel
Plenty bonny bairns as well
That’s the toast for Mairi*

4. Po poslechu budu dále pracovat s textem. Druhá sloka popisuje Mairi formou přirovnání. Úkolem žáků bude vymyslet další přirovnání jejích tváří, očí, vlasů a dalších věcí podle fantazie žáků a jejich představ, jak by nevěsta mohla dále ještě vypadat.

5. Další aktivitou by mohlo být vymýšlení dalších přípitků pro Mairi. Tuto aktivitu bych ale volila v závislosti na časových možnostech.

6. Jak už jsem zmínila výše, využila bych povahy textu, který se skládá ze slovních spojení, nikoliv z vět. Úkolem pro žáky by bylo příběh převyprávět (vyžila bych písemnou formu) s tím, že slovní zásobu mají k dispozici v textu písně. Pro zjednodušení aktivity, nebo jako nápovědu, jsem věty připravila a přeházela slova, tudíž žáci budou pouze dávat slova do správného slovosledu. Věty jsem rozdělila podle jednotlivých slok a refrénu. Cvičení vypadá následovně:

Ch: *Mairi's wedding / gaily / we / for / heel for heel ... / go.*

1. *Up and down / go / hillways / we / over.*

Myrtle green / and / see / bracken brown / we.

And / past the shielings / we / through the town / go.

2. *Red cheeks / are / Mairi / as rowans / has.*

Has / any star / she / as / bright eyes.

Fairest / she / of them all / is / by far.

3. *Her / plenty herring ... / wish / we.*

Další způsob, jak žákům pomoci se shrnutím textu, by bylo položit jim otázky na které by odpověděli, tedy např. *How do they go to the wedding?, Which way do they go and what do they see?, How does Mairi look like?* a *What is the toast for Mairi* nebo *What do they wish her into marriage?*

V tomto cvičení je po vzoru písně použitý pouze přítomný čas prostý. Jelikož cílem aktivity je převyprávět děj, bylo by možné také celé cvičení převést do minulého času prostého, který je základním časem každého vyprávění.

7. V neposlední řadě bych s žáky píseň nacvičila, během nácvičku dbala na správnou výslovnost. Jelikož je to píseň taneční, bylo by možné jí se žáky také ztvárnit pohybově. Refrén sám o sobě dává návod a na jednotlivé sloky bych zvolila zjednodušenou formu originální choreografie (viz úvod k písni).

8.5 Rolling Hills of the Borders

Tato píseň pochází z pera skotského folkového zpěváka, skladatele a básníka Matthewa McGinna, který žil v letech 1928 – 1977. V písni opěvuje nádhernou krajinu na hranicích Skotska a Anglie, kde se nachází Cheviot Hills a také řeka Tweed, která je v textu zmiňována. Autor tuto krajinu řadí nad všechna místa, kterými kdy prošel, jako jeho rodné město Glasgow ležící na řece Clyde, nedaleké jezero Loch Lomond, Spojené státy americké (zmiňuje řeku Hudson), nebo dokonce procházky s dívkou u řeky Tay. V poslední sloce se vyjadřuje k obyvatelům hor; jsou zde krásné dívky a tvrdí, ale zároveň i laskaví muži. Refrén začíná slovy „až zemřu, pohřbete mě do míst...“. Dává tak najevo svoji lásku k této krajině a vyslovuje přání být zde navěky.

Tuto píseň jsem vybrala mj. z toho důvodu, že kromě výuky jazyka se žáci zároveň dozví také o skotské krajině. K poslechu jsem vybrala nahrávku mužského tria McCalmans dostupnou na you tube¹⁰. Jejich interpretace je svižnější a k doprovodu využívají kytaru a flétnu. Melodie písně na mě působí jako jedna z těch, které když jednou zaslechnete, už ji nikdy nezapomenete. Je psána v třídobém metru, tudíž, co se týká tanečních forem, jedná se o jig.

Jazyková stránka písně je vcelku pestrá. Text je psán nejčastěji v přítomném čase prostém, najdeme zde ale i ukázky předpřítomného času (*I have travelled*), minulého prostého (*I never did know, I strolled*), modální sloveso *will* (*you'll find there*) a také jeden příklad komparativu přídavného jména (*a sweeter place*). Co se týká slovní zásoby, za náročnější, a tudíž žákům neznámé, považuji slova již samotného názvu, tedy *rolling a boarders*, a dále *bury, bonny, courted, lass, fade away a certain*. Dlouze jsem se rozhodovala, v jakém ročníku by bylo reálné tuto píseň uvést. Přítomný čas prostý je základní čas, který by měli žáci při přechodu na druhý stupeň již ovládat. Myslím si, že minulý čas prostý by mohl být vyučován na úrovni šesté třídy. Nejsem si ovšem jistá, kdy se žáci seznamují s předpřítomným časem, odhaduji, že toto bude látka spíše vyšších ročníků, zhruba osmé třídy. I kdyby ho třeba žáci neznali, mohli by si takto zafixovat jeho formu a později s ní teoreticky dále pracovat. Osobně bych píseň využila

¹⁰ <http://www.youtube.com/watch?v=-oDYjFGr3H0> [cit. 2013-04-29]

ve vyšších ročnících ZŠ. V nižších ročnících bych zvažila jazykovou úroveň a také šikovnost žáků.

Metodický postup pro práci s písní

Pomůcky – nahrávka písně, přehrávač, text písně, mapa Skotska a notový záznam (viz příloha č.7), hudební nástroje

Cíle – rozvíjet poslechové a komunikační dovednosti a psaní, procvičovat gramatiku, rozšiřovat slovní zásobu, seznámit se se skotskou krajinou, pracovat na výslovnosti, rozvíjet hudebnost

Jednotlivé fáze:

1. Jelikož píseň je také zeměpisně zaměřená, rozhodla jsem se úvod pojmout formou zjišťování, co žáci ví v tomto kontextu o Skotsku. K tomuto účelu bych využila mapu, na které by žáci našli některé zeměpisné útvary, jako města, řeky, jezera a pohoří. K dispozici dostanou také vlastní mapky, kde si budou moci zmiňovaná místa zvýraznit.

2. V následujícím poslechu se budou žáci soustředit na zeměpisné názvy, které v textu uslyší. Budou mít k dispozici větší seznam jmen a jejich úkolem bude vybrat pouze ty, které v písni uslyší. Seznam názvů je následující:

Tweed, Hudson, Clyde, Loch Lomond, Tay, Edinburgh, Glasgow, Loch Ness, Highlands, Grampian mountains a Ben Nevis.

Ačkoliv „Hudson“ není součástí Skotska, zařadila jsem ho do výběru také, jelikož je v písni zmiňován. Zeměpisnou polohu samozřejmě žákům upřesním a pokusím se s nimi dopátrat k důvodu, proč autor také mluví o Spojených státech.

Po prvním poslechu se s žáky pokusím jmenovat názvy zmiňované v textu a zeptám se, zda textu alespoň částečně rozuměli.

3. K druhému poslechu dám žákům k dispozici text písně, ovšem s vynechanými názvy. Je to zjednodušení předchozího úkolu v tom, že žáci vidí konkrétní místa v textu,

na která se mají soustředit. Dalším cílem je také detailnější seznámení se s celým textem, který je následující:

Chorus

*When I die, bury me low
Where I can hear the bonny Tweed flow;
A sweeter place I never did know,
Than the rolling hills of the borders.*

*It's well that I can mind the day,
With my lass I strolled by the Tay,
But all his beauty fades away,
Among the hills of the borders.*

*I have travelled far and wide,
Seen the Hudson and the Clyde,
I've courted by Loch Lomond's side,
But I dearly love the borders.*

*There's a certain peace of mind
Bonnie lassies there you'll find
The men are hard but yet so kind,
Among the hills of the borders.*

4. Po poslechu text přečteme, zkontroluji správně doplněné názvy, které ukáží na mapě, a vysvětlím neznámou slovní zásobu.

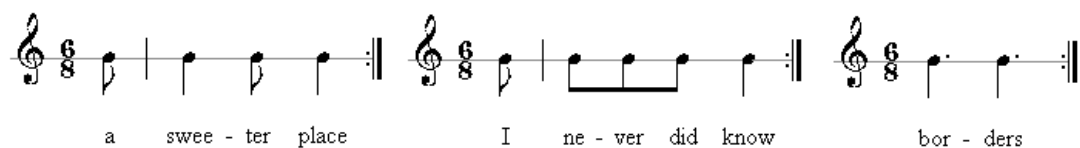
5. Následovat bude shrnutí textu – je tedy o místě, které autor řadí nad všechny ostatní, která kdy spatřil a přál by si zde zůstat na věky.

6. Další aktivitou bude komunikační aktivita zaměřená na zážitky žáků, na místa, kde se někdy pohybovali, a také na jedno konkrétní, ať už reálné či imaginativní, které je to jejich nejoblíbenější, jejich *sweetest place*. Nechám žáky nějaký čas hovořit ve dvojicích a následně, po ukončení konverzace se některých dvojic zeptám, co se o svém spolužákovi dozvěděli.

7. Po krátké debatě by se měli k tomuto tématu vyjádřit také písemně. Zadáni by znělo „*describe the sweetest and loveliest place where you would like to spend the rest of your life.*“ Tuto aktivitu bych možná žákům zadala za domácí úkol.

8. Závěrečnou aktivitou je samozřejmě naučit se píseň zpívat. Postupně bych s žáky nacvičovala jednotlivé sloky a dbala na správnou výslovnost. Taktéž by bylo možné žáky rozdělit do tří skupin a každé skupině zadat jednu sloku jako jejich „sólo“. Refrén by pak byl společný.

U této písně bych také zvolila možnost vytváření jednoduchých „sborů“ založených na textu. Jednodušší verzí by bylo rozdělit třídu na tři skupiny (tři hlasy), z písně vybrat tři různě rytmické takty a každá skupina by tento svůj takt recitovala. V tomto případě jsem zvolila následující:

Je také možné takty harmonizovat vytvořením jednoduchého akordu. Žáci se tak učí vnímat okolní hlasy a zároveň se musí udržet v tom svém a nenechat se splést.

Další možností, jak text zpracovat v podobném duchu, by bylo rozdělit třídu na čtyři hlasy a každý by zpíval či recitoval jeden z veršů refrénu, tedy dva takty písně. Při zpěvu bych se zde opřela o harmonii prvního verše, tedy střídání tóniky (T) a subdominanty (S), jak je znázorněno na obrázku. Následné rozdělení hlasů by pak záviselo na možnostech třídy.

8.6 The water is wide

The water is wide je nádherná skotská balada, která se rozšířila i v naší zemi pod názvem „Ten širý proud“, což je také důvodem, proč jsem tuto píseň vybrala. Píseň našla svoji popularitu po roce 1958, kdy ji Pete Seeger uvedl ve druhém díle „American Favorite Ballads“, ačkoliv v té době v Americe tato píseň nebyla nijak známá. Její počátek se ale datuje kolem roku 1720, kdy vznikla stará skotská balada „Oh, Waly, Waly“, předchůdce naší písně.

Je to píseň milostná, složená ze tří slok. V první sloce autor konstatuje, že řeka je široká a nemůže přes ni přejít, ani přelétnout, jelikož nemá křídla. Široká voda možná symbolizuje lásku, která je ale vzdálená a nedostupná. Přeje si, jako kompromis, loďku, na které by mohl se svou láskou plout. Ve druhé sloce autor popisuje, jaká láska je - něžná a laskavá. Je jako květina, když je nová, ale stárne, chladne a mizí jako ranní rosa. Ve třetí sloce svou lásku přirovnává k plně naložené lodi, která v porovnání s jeho

láskou stále není dostatečně plně naložena. Ve většině verzí, které jsem prošla, se první sloka ještě v závěru zopakuje.

K poslechu jsem vybrala nahrávku Órly Fallonové¹¹, zpěvačky a harfenistky, která vstoupila do podvědomí posluchačů zejména díky projektu Celtic Woman. Nahrávka je velmi něžná. Jako hlavní doprovodný nástroj je použita harfa a v pozadí hrají dlouhé tóny další nástroje, domnívám se, že smyčcové.

Jazykovou stránku textu považuji za jednodušší. Z časů se zde vyskytuje pouze přítomný čas prostý. Z tohoto důvodu bych se nebála píseň zařadit i v nižších ročnících ZŠ. Slovní zásoba, o které předpokládám, že žáci nebudou znát, zahrnuje slova *wings, carry, sail, gentle, wax, fade away, dew, load* a *sink*. Co se týče jazykové stránky, jak už jsem zmínila, zařadila bych píseň do výuky i v nižších ročnících druhého stupně ZŠ. Co se ale týče obsahu, spíše bych píseň směřovala do osmé či deváté třídy. Myslím, že v tomto případě by záleželo na uvážení vyučujícího a jeho znalosti povahy tříd.

Metodický postup pro práci s písní

Pomůcky – nahrávka písně, přehrávač, text písně (anglický i český) a notový záznam (viz příloha č.8), hudební nástroje

Cíle – rozvíjet poslechové a komunikační dovednosti, rozšiřovat slovní zásobu, pracovat na výslovnosti, rozvíjet hudebnost

Jednotlivé fáze:

1. V úvodu bych žákům prozradila název písně a řekla, že hlavním tématem je láska. Úkolem žáků by bylo zamyslet se nad spojitostí mezi láskou a názvem písně. Toto by bylo možné realizovat vytvářením myšlenkových map, jednotlivě ke každému tématu a následně v nich hledat podobnosti.

2. Následoval by poslech, kdy by žáci dostali přeházené verše slok a jejich úkolem by bylo verše správně seřadit. Bylo by možné šikovnějším žákům promíchat všech dvanáct veršů dohromady, a slabším žákům proházet verše v jednotlivých slokách, které by byly oddělené. Ještě před poslechem bych nechala žákům čas na přečtení

¹¹ <http://www.youtube.com/watch?v=0uKZc3kqm3c> [cit. 2013-06-18]

jednotlivých řádek a možnost pokusit se je seřadit. Žákům, kteří by měli sloky smíchané dohromady bych jako náповědu uvedla, že druhá sloka popisuje lásku v počátcích a jako proces, a třetí sloka lásku přirovnává k lodi.

3. Po poslechu text zkontroluji, společně ho přečteme a přeložíme. . Správně seřazené verše textu jsou následující:

1. The water is wide, I can't cross o'er

And fades away like morning dew

And neither have I wings to fly

Give me a boat that can carry two

3. There is a ship, and she sails the sea

And we shall sail, my love and I

She's loaded deep as deep can be

2. Oh love is gentle and love is kind

I know not how I sink or swim

And love's a flower when first it's new

But love grows old and waxes cold

4. Dále shrneme obsah textu. Zde by také bylo možné porovnat anglický text s českým - česká verze je o jednu sloku delší. První sloka je co do významu identická s anglickou. Druhá česká sloka je podobná třetí anglické v tom, že v anglické je pouze plně naložená loď, v české je na lodi kamení, které ji táhne ke dnu. Obsahem třetí české sloky je popis lásky a její pomíjivost, podobně jako ve druhé anglické sloce. Čtvrtá česká sloka před láskou varuje.

5. Dalším bodem by měla být komunikační aktivita. Žáci by se měli zamyslet nad tím, jaký je jejich obraz lásky a zda, případně jak, se láska s postupem času mění (pokud se mění). Nechala bych žáky chvíli debatovat ve dvojicích a po určité době se žáků zeptala, k čemu dospěli.

6. K tomuto tématu by se také měli vyjádřit písemně. Zadání úkolu by znělo. „describe your image of love and how love changes in the course of time.“ Tuto aktivitu by žáci dostali za domácí úkol.

7. Posledním bodem by bylo naučit se píseň zpívat. S žáky bych pracovala na výslovnosti, ke zpěvu bych připojila i český text.

9. Realizované písně

Tato část práce je zaměřená na popis průběhu realizace vybraných písní ve výuce na 2. stupni ZŠ, hodnocení hodin mnou i žáky, a celkové vyvození závěrů a doporučení pro další využití písní ve výuce.

Popis projektu:

Tři písně jsem realizovala v polovině června na ZŠ Velešín, kde jsem se již na začátku školního roku pohybovala během souvislé praxe. Třídy a celkové prostředí školy pro mě tedy bylo známé. Koncem dubna jsem zkontaktovala paní učitelky, které byly vedoucími mé praxe, a zeptala se, zda by bylo možné v jejich hodinách mnou připravené materiály odučit. Realizace nakonec proběhla v době, kdy vyučující anglického jazyka byla mimo školu. V hodinách jsem vždy měla dozorujícího učitele, ale s jinou aprobačí, a tudíž jsem postrádala hodnocení, zpětnou vazbu a případně i radu od zkušenějšího pedagoga.

S vědomím, že budu mít k dispozici na tři písně jednu šestou, jednu sedmou a jednu osmou třídu, jsem předběžně přemýšlela, pro kterou třídu by se hodila jaká píseň. Po konzultaci s vyučující anglického jazyka a zhodnocení připravených materiálů jsme se shodly, že v šesté třídě odučím píseň *Mairi's wedding*, v sedmé *Will you go, lassie, go*, a v osmé *Rolling Hills of the borders*.

Podle rozvrhu jsme hodiny naplánovaly tak, že v šesté a osmé třídě jsem měla hned dvě hodiny za sebou, tedy tak, že na hodinu anglického jazyka rovnou navazovala hudební výchova, a v sedmé třídě byla mezi hodinami šestidenní prodleva. Ve škole jsem strávila tři dny, kdy první den jsem začala ráno výukou v sedmé třídě a v poledních hodinách v osmé třídě. Druhý den jsem dvě hodiny vyučovala v šesté třídě a poslední den dokončovala práci s písní v sedmé třídě. Následující popis hodin jsem tedy řadila podle toho, v jakém pořadí jsem v jednotlivých třídách vyučovala, nehledě na navázání hudební výchovy v sedmé třídě až v následujícím týdnu, tedy pořadí sedmá – osmá – šestá třída.

Hlavním cílem realizace písni ve výuce bylo ověření funkčnosti připravených materiálů v závislosti na věku, znalostech a zájmech žáků, a dále také seznámit žáky s irskou a skotskou kulturou a vzbudit u nich zájem o tyto písně. Zajímalo mě také názor žáků na proběhlé hodiny, proto jsem kromě materiálů potřebných k výuce připravila také na závěr krátký dotazník ke zhodnocení hodin. Žáci měli odpovědět na pět následujících otázek:

1. Jak bys celkově oznámkoval(a) hodinu?	1	2	3	4	5
2. Jak se ti píseň líbila?	1	2	3	4	5
3. Jak se ti líbily aktivity? Uveď konkrétně.					
4. Byla pro tebe hodina přínosná? Proč a v čem?					
5. Jak by jsi ohodnotil(a) přístup vyučujícího?	1	2	3	4	5

Se žáky jsem pokaždé v rychlosti dotazník pročetla, upřesnila třetí a čtvrtou otázku a způsob známkování (jako ve škole, tedy 1 = výborně, 5 = všechno špatně). Zdůraznila jsem, že dotazník je anonymní, tudíž se nemusí bát napsat objektivní kritiku.

Před výukou jsem si pečlivě prošla připravené materiály a osnovu hodiny anglického jazyka. Do mé přípravy spadalo také naučit se text písně z paměti a být schopná ji doprovodit na klávesy, které jsem měla k dispozici. Znáti text písně je pro vyučujícího velmi důležité, alespoň z mého pohledu. Jakožto neškolený klavírista se potřebuji soustředit na to, co hraji, a kdybych se u toho musela ještě soustředit i na čtení textu, už bych nebyla schopná dostatečně zaměřit svoji pozornost na to, co dělají žáci. Dále jsem se zamýšlela nad tím, jakým způsobem budu pracovat v hodinách hudební výchovy. S vědomím, že tyto hodiny nebudu mít k dispozici úplně celé, jsem si vytyčila zdánlivě jednoduchý cíl, a to naučit žáky píseň a její zpěv si užít. Jak jsem zmiňovala v teoretické části (viz 4), hudba je emocionální záležitost. Pro mě je hudba hlavně radost, a tuto radost se snažím svým žákům také předávat.

9.1 Will you go, lassie, go

Tuto píseň jsem tedy realizovala v sedmém ročníku. Je to třída, kde mají převahu chlupci – z celkového počtu sedmnácti žáků je pouze pět dívek. Během souvislé praxe jsem se s nimi vídala na hodinách hudební výchovy i anglického jazyka, kam jsem chodila hlavně na náslechy, a několik hodin také vyučovala. Žáci v hodinách pracovali, ale byli stydlivější a chvíli jim trvalo, než si na mě zvykli. Ve třídě byli zároveň výborní i slabí žáci, a stejně tak žáci velmi snaživí, kteří ale z nepozornosti dělali chyby.

Hodina anglického jazyka

Před hodinou jsem připravila dvě nahrávky písně, v anglickém i českém jazyce, dále text písně a její notový záznam. Také jsem si sepsala stručnou osnovu hodiny, která vypadala následovně:

- 1.) Ukázka české verze od P. L. Žalmana – zná ji někdo? Název a autor. (2 minuty)
- 2.) Ukázka anglické verze – jaká je nálada písně, druh písně, o čem by mohla být a její název. (5 minut)
- 3.) Poslech – opravovat chyby v textu (5 minut)
- 4.) Zkontrolovat, přečíst, přeložit (10 minut)
- 5.) Shrnutí tématu písně, vrátit se k prvotním odhadům + co oni by udělali pro osobu jim blízkou? (5 minut)
- 6.) Vytváření nové sloky (15 minut)

Na hodině anglického jazyka chyběly dvě dívky, žáků bylo tedy celkem patnáct. V úvodu jsem žákům řekla, že náplní hodiny bude irská píseň, kterou někteří možná znají, jelikož má také český text a je v naší zemi známá.

Průběh hodiny v bodech podle osnovy:

- 1.) Pustila jsem žákům krátkou ukázkou české verze písně, kterou znal pouze jeden chlapec. Na autora ani název písně si nemohl vzpomenout.

2.) Žáci píseň označili jako *sad song*, *love song* a také *lullaby*. Co se týče obsahu písně, hádali, že by mohlo jít o nešťastnou nebo ztracenou lásku. Název písně se nikdo nepokusil odhadnout.

3.) Při zadávání instrukcí k poslechu jsem žáky upozornila, že na každém řádku písně se nachází jedno chybné slovo (s výjimkou fráze *will you go, lassie, go*), a že většina chybných slov v textu se se správným výrazem rýmuje. Během poslechu jsem žáky pozorovala. Všichni se snažili sledovat text, ale chybná slova se jim moc nedařilo nalézt. To mi také následně potvrdili. Rozhodla jsem se nahrávku pustit ještě jednou a zastavovat ji po každém verši, aby měli žáci více času na zpracování toho, co slyšeli. Pokud nikdo nevěděl, označila jsem slovo, na které se mají soustředit a na nahrávce našla dotyčné místo. Tímto způsobem jsme úspěšně opravili celý text. Správná slova jsem psala na tabuli.

4.) Vyvolávala jsem jednotlivé žáky, aby postupně přečetli a přeložili úryvky textu. Byla to tak kontrola pro mě i pro ostatní, že v textu opravili skutečně správné slovo.

5.) Při shrnutí textu se žáci nejprve nemohli shodnout, zda si podle textu autor najde či nenajde novou lásku. Zeptala jsem se, jak by se zachovali oni po té, co je jejich láska opustí. Všichni souhlasili s autorem, že sami nezůstanou. Jelikož do konce hodiny zbývalo patnáct minut, přistoupila jsem rovnou k vytváření nové sloky.

6.) Oznámila jsem žákům, že se nyní stanou autory nové sloky písně, se kterou celou hodinu pracovali. Někteří se rovnou nadchli, někteří vypadali trošku nedůvěřivě. Rychle jsme se shodli, že novou sloku budeme skládat všichni společně. Dále následovalo hlasování o tom, jaké zvolíme roční období jako téma. Demokraticky byla zvolena zima. Zapisovala jsem na tabuli popisy a charakteristiky ročního období, které se nakonec zaměřily na čas Vánoc:

The Christmas time is coming

The snow is quickly falling

We are waiting

It's freezing

We are decorating a tree

*We are eating sweets
Santa Claus is coming
Children are singing Christmas carols
We wish you merry Christmas*

Po sepsání těchto bodů jsme se stihli společně dohodli na prvních třech verších. Ještě, než služba smazala tabuli, jsem si poznámky v rychlosti opsala s tím, že sloku dokončíme na začátku hodiny hudební výchovy, která následovala až další týden.

Hodina hudební výchovy

Před hodinou hudební výchovy jsem po konzultaci s vyučující pro žáky připravila i český text písně, a dále několik dalších anglických textů pro ty, co na angličtině nebyli, a pro ty, kteří si ten svůj zapomenou přinést.

Počet žáků na hodině se o jednoho zmenšil, chyběli dva chlapci, ale nově přišla jedna dívka. První část hodiny jsem věnovala nácvičku písně. Rozdala jsem texty těm, co ho neměli a pro připomenutí jsem pustila nahrávku písně.

Pak jsem s žáky začala nacvičovat výslovnost. Text jsem předříkávala a žáci po mně opakovali. Každou nacvičenou sloku jsme pak zazpívali. Žáci neměli problém s výslovností, ale trochu se ztráceli v melodii v polovině sloky. Proto jsem jim sloku několikrát po sobě zazpívala a doporučila v tuto chvíli zpívat pouze vokál, aby se mohli plně soustředit na melodii písně. Tímto způsobem se orientace v melodii trochu zlepšila.

Po nacvičení všech slok, refrénu a melodie jsme zazpívali píseň celou. Následně jsem se zeptala žáků, zda si vzpomínají, co jsme společně dělali na hodině anglického jazyka. Postupně jsme zrekapitulovali celou hodinu a dopracovali se k nedokončené sloce písně. V rychlosti jsem na tabuli napsala, k čemu jsme dospěli, a pak jsme společně dokončili poslední dva verše. Celou autorskou sloku jsme pak také zazpívali. Sloka vytvořená žáky vypadá takto:

*Oh, the Christmas time is coming,
and we all are waiting,
and we decorate a tree,
and Santa Claus is coming,
wishing you merry Christmas*

Pak jsem žákům rozdala český text písně. Stručně jsem uvedla autora, Pavla Lohonku Žalmana, který je rodákem z Českých Budějovic a folkovým zpěvákem obračejícím se k písním z jihu Čech a zahraničí. Píseň Divoký horský tymián je právě ukázkou tvorby inspirovanou cizím krajem. Text jsme společně přečetli a zkoušeli ho porovnat s anglickým originálem. Shoduje se v názvu a ve zmiňovaném ročním období. Další možnou shodu jsme našli v nešťastné, ztracené lásce - *If my true love she were gone, I will surely find another / Léto, zůstaň dlouho s námi, dlouho hřej a spal nám rány* (rány od lásky, která autora opustila). Společně i s vyučující jsme se zamýšleli nad obsahem písně, který je spíše poetický. Po debatě jsme si českou verzi písně také zazpívali.

Dále jsem žákům rozdala dotazník ke zhodnocení hodin. Stručně jsem ještě jednou připomněla, co jsme předchozí týden dělali. Poté zbýval čas už jen na jednu písničku a jelikož toto byla pro žáky poslední hodina hudební výchovy ve školním roce, nechala jsem volbu na nich. Poslední píseň byla tedy *Láska moja* od skupiny *Elán*, pod vedením jejich vyučující.

Vyhodnocení dotazníků:

Z dotazníků jsem vyřadila jeden s proškrtanou třetí a čtvrtou otázkou – předpokládám, že autorem je slečna, která chyběla během hodiny anglického jazyka. Hodinu HV oznámkovala dvojkou, píseň jedničkou a jako komentář připsala, že bych je „mohla učit napořád“. Podobná poznámka vztahující se k hudební výchově i angličtině se v dotaznících objevila ještě jedenkrát.

Pouze jednomu žákovi se píseň nelíbila, hodnotil ji známkou pět, hodiny známkou tři a mě dvojkou. Aktivity pro něj moc přínosné nebyly, ale líbilo se mu skládání nové sloky.

Ze zbytku dotazníků jsem vyčlenila čtyři, kteří píseň hodnotili jako průměrnou a hodinu hodnotily známkou dva. Dalším nečekaným hodnocením byl dotazník jednoho žáka, který známkoval zvlášť anglickou a zvlášť českou verzi písně – anglickou

hodnotil výborně a českou velmi dobře. Celkové hodnocení bylo pozitivní. V průměru hodina dostala známku 1-, píseň 2 a já 1.

Z aktivit žáci kladně hodnotili nejčastěji skládání nové sloky, dále zpěv písně a hledání chyb v textu. Objevily se i poznámky, že se „líbilo vše“, a také, že díky tomu „hodina trvala chvíli“. Jeden žák uvedl, že učení písně ho nudilo, ačkoliv byla hezká.

Co se týče přínosu hodiny, jak už jsem uvedla, jeden žák napsal, že hodina pro něj moc přínosná nebyla. Dále se dvakrát objevila odpověď „nevím“, ostatní jmenovali to, že se naučili nová slovíčka a také novou píseň.

Reflexe:

Hodinu anglického jazyka hodnotím kladně. Snažila jsem se ji vést v cílovém jazyce, názorně ukazovat, co od žáků očekávám, ale při vysvětlování instrukcí k poslechu a při vytváření sloky žáci občas neporozuměli a musela jsem přejít do českého jazyka. Jelikož tato hodina začínala již v 7:40, žáci na mě zpočátku působili ještě rozespale. V úvodu hodiny se jim moc komunikovat nechtělo, ale během poslechu se celková aktivita i nálada ve třídě zlepšila a při vytváření nové sloky už komunikace probíhala naprosto bez ostychů.

Během hodiny nám nejvíce času zabral poslech. Bylo to dáno tím, že mým cílem bylo, aby žáci opravdu sami našli v textu chyby a proto jsem jim nahrávku pouštěla několikrát, verš po verši, dokud chybu alespoň jeden žák neodhalil. Důsledkem toho jsem zkrátila konverzaci na téma písně, a i tak nám na konci hodiny chyběly tři minuty na dokončení nové sloky. Jak se ale ukázalo, ve výsledku přerušení práce a její dokončení o šest dní později až tak nevadilo. Tím, že žáci museli o jedné věci znovu přemýšlet, si ji možná zapamatovali lépe, než kdybychom si nový text pouze zazpívali.

Hudební výchova probíhala v předposledním týdnu školního roku, v odpoledních hodinách, kdy venku i ve třídě panovalo nadměrné horko. Na žácích už byla patrná únava, což také ovlivnilo celou hodinu. Myslím, že v těchto podmínkách by byla vhodnější svižnější píseň, která by možná některé žáky tolik neuspávala, jako zvolená

Will you go, lassie, go. Bylo vidět, že přeřkávání textu je moc nebaví. Naštěstí s výslovností neměli problémy, nemusela jsem nic opakovat, a mohla se soustředit na učení melodie a zpěv písně. Během dokončování sloky a při čtení a porovnávání českého textu ale většina žáků „ožila“. Závěrem z této hodiny i předchozí praxe pro mě bylo, že v této třídě aktivity, kdy mají opakovat po učiteli, nepovažují za zábavné. Naopak, vyžadují svůj vlastní prostor kdy mohou debatovat a něco sami vytvářet.

9.2. Rolling Hills of the Borders

Tuto píseň jsem realizovala v osmém ročníku. Z předchozí zkušenosti jsem do této třídy vstupovala s obavou a zároveň nadějí, že se třeba v průběhu roku jejich přístup ke škole změnil. Během praxe jsem tyto žáky vídala hlavně v hodinách hudební výchovy a většina mých otázek se setkávala s nulovou odpovědí, stejně tak jako písničky, i ty, které si sami žáci přáli, jsem zpívala převážně sama s vyučující.

Hodina anglického jazyka

Před hodinou anglického jazyka jsem pro žáky připravila mapku Skotska, text písně a její notový záznam. Na tabuli jsem napsala seznam dvanácti položek spojených se skotskou krajinou, připravila nahrávku písně a sepsala si stručnou osnovu hodiny v šesti bodech:

- 1.) zeptat se, co se jim vybaví, když se řekne Skotsko; práce s mapou (5 minut)
- 2.) poslech bez textu – vybrat ze seznamu 6 položek, které uslyší (5 minut)
- 3.) poslech s textem (3 minuty)
- 4.) zkontrolovat, přeložit a shrnout myšlenku písně (7 minut)
- 5.) mluvení ve dvojicích – na téma písně – popsat jejich nejoblíbenější místo (10 minut)
- 6.) písemně – „Describe your sweetest and loveliest place.“ (15 minut)

Třída se normálně skládá ze sedmnácti žáků. Jeden chyběl a dalších pět psalo dodatečný test ze zeměpisu. Během hodiny bylo tedy ve třídě celkem jedenáct žáků, z toho čtyři dívky a sedm chlapců, a také jedna asistentka. Hodinu jsem zahájila pozitivně. Řekla jsem žákům, že hodinu jazyka propojíme s hudební výchovou, že náplní bude skotská píseň. Pak už jsem se snažila postupovat podle osnovy.

Průběh hodiny v bodech podle osnovy:

1.) O Skotsku jsem se dozvěděla, že muži nosí sukni a tradičním nástrojem jsou dudy. Při práci s mapou si žáci ještě vzpomněli na lochneskou příšeru. Při prohlížení mapy a hledání měst, pohoří, řek a jezer mi polovina třídy dávala najevo svůj nezájem, práci jsem proto urychlila.

2.) Druhý bod hodiny jsem omylem přeskočila, v konečném výsledku to ovšem nevadilo.

3.) Dala jsem žákům krátký čas na pročetení textu a možnost zeptat se na slova, která neznají (nezeptal se nikdo). Během poslechu jsem pozorovala, že většina žáků se snaží názvy doplnit, ale nerozumí nahrávce a úkol vzdávají. Po poslechu jsem se zeptala, jak se jim dařilo a zda někdo něco doplnil –nikdo nic. Pustila jsem tedy nahrávku znovu a zastavovala po každém doplněném výrazu. Žáci tak měli více času najít na tabuli slovo podobné tomu, co slyšeli a tímto způsobem jsme společně text doplnili.

4.) Následně jsem s žáky text přečetla a přeložila. Nechala jsem jednotlivé žáky přečíst dvojverší a s mojí pomocí a pomocí spolužáků přeložit. Neznámá slovíčka jsem vysvětlovala v angličtině užitím synonym nebo popisů. Žáci většinou porozuměli. Ještě jednou jsem pustila nahrávku písně a úkolem během poslechu bylo také zamyslet se nad obsahem písně. Bohužel, i po snaze napovědět žákům jsem si na tuto otázku musela odpovědět sama.

5.) Během toho, co žáci opětovně poslouchali píseň, jsem se rozmyšlela nad dalším průběhem hodiny. Jelikož do konce zbývalo zhruba čtvrt hodiny, nebylo reálné stihnout zároveň mluvení i psaní. Jelikož žáci od začátku hodiny nechtěli komunikovat a já jsem se od nich přeci jen chtěla něco dozvědět, rozhodla jsem se přejít rovnou k dalšímu bodu.

6.) Zadala jsem žákům instrukce a jako další vzor jsem uvedla popis mého oblíbeného místa: *It could be a beach. There is some warm sand on the beach, the breeze is blowing. The sea is almost quiet, there are only small waves on the sea level. I can hear the water only, and time to time the birds' singing.* Ještě jednou jsem žákům zopakovala, co je tedy jejich úkolem – popsat v pěti větách nějaké jejich oblíbené místo, ať reálné či vysněné. Ať zapojí smysly a napíší, co všechno tam vidí, slyší a cítí. Slovníky měli k dispozici, ale jelikož na práci zbývalo deset minut, pomáhala jsem žákům s překladem toho, co nevěděli, jak vyjádřit. I při této aktivitě byl na žácích vidět rozdílný přístup, kdy někteří se opravdu snažili a někteří mi práci odevzdávali po několika minutách.

Práce jsem doma přečetla a opravila. Občas jsem se potýkala s nečitelným písmem žáků, které se mi v několika případech nepodařilo rozluštit. Nejčastěji žáci chybovali v pravopise a některých větných konstrukcích, jako například užití vazby „there is/are“. Některé práce obsahovaly pět strohých vět, někteří žáci se pokusili i více rozepsat. Nehledě na drobné chyby jsem dvěma žákům udělila jedničky. U jedné práce jsem se také pousmála – žák popisoval svůj pokoj a na závěr připojil „PS: Ich schpriche nicht god Englisch.“

Hodinu jsem se snažila vést v anglickém jazyce, ale před poslechem a psaním jsem žákům zadala instrukce i v českém jazyce, aby bylo opravdu všem jasné, co je jejich úkolem.

Hodina hudební výchovy

V následující hodině bylo ve třídě o pět žáků víc, tedy celkem šestnáct. Prvních deset minut bylo věnováno referátu jednoho žáka, který měl připravený již z předchozí hodiny. Poté jsem „nově příchozím“ žákům rozdala již doplněné texty písně. Shrнула jsem jim, o čem píseň je, a ještě jednou pustila nahrávku písně, aby se s ní také seznámili.

Poté jsem se žáky nacvičovala výslovnost. Pozorovala jsem třídu, jak se kdo zapojuje, a kromě čtyř dívek (dvě z nich nebyly na předchozí hodině angličtiny) a dvou chlapců se snažili všichni.

S ohledem na žáky, kteří nebyli na předchozí hodině a neměli tak možnost píseň několikrát slyšet, jsem ještě zazpívala refrén, aby si poslechli melodii, která je shodná s jednotlivými slokami. Pak už jsme se pustili do samotného zpěvu.

Píseň jsem doprovázela na klávesy. Na poprvé jsem ještě před každou slokou zastavila a zopakovala první dvojverší. Tento způsob jsem zvolila z toho důvodu, abych zjistila, zda si výslovnost pamatují. Bylo vidět, že zopakované dvojverší jim nedělalo problém a u druhé poloviny sloky váhali, proto jsem proces nacvičování výslovnosti ještě jednou zopakovala.

Píseň jsme zazpívali ještě jednou. Ve slokách byly ještě drobné nejasnosti, ale refrén už jim nedělal problém, bylo slyšet, že si jsou jistí, a tudíž jsem žáky nechávala zpívat refrén samostatně.

Na odreagování jsem zařadila dvě české písničky, které si žáci vybrali, a v posledních pěti minutách jsem se ještě jednou vrátila k písni *Rolling Hills of the Borders*, kdy jsem ještě jednou před samotným zpěvem v rychlosti zopakovala výslovnost některých výrazů.

Musím konstatovat, že tato třída pro mě byla během hudební výchovy překvapením. Dosud jsem se setkávala s tím, že ve vyšších ročnících ZŠ se do zpěvu zapojovaly hlavně dívky, chlapci byli spíše posluchači. V této třídě byla ovšem situace naprosto opačná. Až na výjimky se dívky hodiny neúčastnily, na rozdíl od chlapců, které jsem za jejich spolupráci a zpěv musela na konci hodiny pochválit.

Vyhodnocení dotazníků:

Po přečtení vyplněných dotazníků od žáků jsem dotazníky rozdělila na pozitivní hodnocení (7x), lepší průměr (3x), horší průměr (3x) a negativní hodnocení (3x). Průměrná známka hodnocení hodiny byla 2-, píseň dostala 3+ a já 1-. Jeden žák také připojil komentář k hodnocení písně: „Málo moderní. Moderní by nás víc bavila.“

Hodnocení aktivit se lišilo – objevily se komentáře jako „nuda“, „nic moc“, „normál“, „dobrý“. Někdo doplňování slov do textu oceňoval, jiný k němu měl výhrady, stejně tak i k překladu písně. Dva žáci také pozitivně ohodnotily způsob,

jakým jsem je píseň učila. Co se týká přínosu hodiny, pro polovinu žáků přínosná nebyla. Ostatní napsali např., že se naučili novou písničku, nějaká nová slovíčka, nebo že se dozvěděli, „kde co je“.

Z dalších komentářů bych uvedla, že jednou bylo zmíněno, že mi nebylo moc rozumět (ačkoliv jsem se snažila mluvit pomalu, pečlivě vyslovovat a používat gestikulaci). Dále se také v komentářích objevilo, že ačkoliv pro dotyčného žáka hodina přínosná nebyla, byla příjemnou změnou, kterou by uvítal častěji.

Reflexe:

Celkové hodnocení od žáků tedy obsáhlo celou hodnotící stupnici. Někteří žáci byli hodinou nadšeni a pro některé to byla pouze „nuda“ (viz obr.). Po hodině jazyka jsem odcházela s rozporuplnými pocity a dojmem, že hodina moc vydařená nebyla díky tomu, že někteří žáci odmítali spolupracovat a celkově se jim nechtělo moc komunikovat. Hodina hudební výchovy mi ovšem náladu zlepšila a jak už jsem zmínila, chlapci mě velmi mile překvapili. Po pročtení dotazníků a s postupem času jsem ale došla k závěru, že celá práce přeci jen smysl měla. Přeci jen byli ve třídě žáci, které zajímalo, jaké je hlavní město Skotska nebo kde teče řeka Tweed, a stejně tak žáci, kteří se při poslechu a zpěvu písni pohupovali do rytmu, a právě díky těmto žákům má smysl do hodin podobné aktivity zařazovat. Zbývá otázka, jak zaujmout žáky, pro které i podle hodnocení dalších vyučujících je všechno nuda a ve škole je kromě přestávek nic nezajímá.

Přemýšlela jsem, zda bych na aktivitách v hodině něco změnila. Nejvíce času nám zabral poslech a překlad písni a díky tomu už nezbyl čas na komunikační aktivitu. Toto by možná bylo třeba nějakým způsobem urychlit. Nahrávku písni ale v tomto případě zkrátit nelze. Jednou možností by bylo rovnou během prvního poslechu nahrávku zastavovat po vynechaných slovech. Ale tím, že píseň takto rozkouskují, žáci nebudou mít celkový přehled, proto zvolený postup, kdy se nejprve s nahrávkou celkově seznámí a teprve poté ji budu zastavovat, vidím jako lepší volbu.

Další možnost urychlení by bylo překládání neznámých slov rovnou do mateřského jazyka. Toto ale nevidím jako efektivní řešení, kdy na úkor jednoho

zanedbám druhé. Myslím, že na úrovni osmé třídy už žáci mají dostatečnou slovní zásobu na to, aby pochopili vysvětlení neznámého slovíčka v cílovém jazyce i za tu cenu, že potřebují více času na pochopení a tím pádem už se pak nedostane na jinou aktivitu.

9.3 Mairi's Wedding

Tuto píseň jsem realizovala v šesté třídě. Je zde celkem dvacet žáků, z toho polovina chlapců a polovina děvčat. Během souvislé praxe jsem se s touto třídou setkávala na hodinách hudební výchovy a zároveň na několika hodinách anglického jazyka. Byla to třída velmi aktivní a sdílná a velmi dobře se mi v ní pracovalo.

Hodina anglického jazyka

Před hodinou jsem připravila pro žáky pracovní materiály (text písně, cvičení a notový záznam), připravila jsem nahrávku a na tabuli vypsala slovíčka s překlady nebo anglickými ekvivalenty, o kterých jsem předpokládala, že je žáci nebudou znát. Stručná osnova hodiny byla následující:

- 1.) myšlenková mapa – jmenovat věci, které souvisí se svatbou (5 minut)
- 2.) krátká ukázka písně – jaká je nálada a z jaké země pochází (3 minuty)
- 3.) poslech – gap-fill (5 – 10 minut)
- 4.) přečíst, přeložit a shrnout text (10 minut)
- 5.) popis Mairi – vymýšlet přirovnání (5 minut)
- 6.) cvičení - převyprávět text (10 minut)

Na hodině bylo přítomno celkem sedmnáct žáků. Ještě před hodinou, kdy jsem v rychlosti sepisovala na tabuli slovíčka, mě žáci začali zahrnovat svými dotazy. Po zvonění jsme se společně pozdravili a jeden chlapec ve snaze ujasnit si, jak mě oslovovat, se zeptal, zda jsem „miss“, nebo „Mrs.“.

V úvodu jsem žákům řekla, že hodinu propojíme s hudební výchovou a že náplní bude píseň *Mairi's Wedding*. Název písně jsem napsala na tabuli a zeptala se žáků zda ví, co to znamená. Slovíčko *wedding* neznali, ale jméno pak už hravě odvodili.

Průběh hodiny v bodech podle osnovy:

1.) myšlenková mapa na téma svatba, kterou jsem s pomocí žáků psala na tabuli, byla v konečné fázi velmi bohatá. Od slovíček *bride, groom, parents a grandparents* jsme se dostali k *food, drink (beer a wine)*, dále *flowers (roses), rings, wedding cake, rice, wedding dress a suit, dance, traditions* a také *honeymoon*.

2.) Po krátké ukázce žáci náladu písně označily jako *happy a funny*, a píseň správně zařadili mezi skotské tance.

3.) Ze zkušenosti v předchozích třídách jsem se rozhodla píseň rovnou v průběhu poslechu rovnou zastavovat, ale pouze v jednotlivých slokách, nikoliv během refrénu. Ten se na nahrávce opakoval celkem sedmkrát, a žáci tudíž měli dostatek příležitostí doplnit to, co napoprvé nestihli.

4.) Po prvním poslechu měli žáci úspěšně doplněný refrén a v jednotlivých slokách nějaké návrhy. Proto jsem se rozhodla nahledat v nahrávce sloky písně, znovu je žákům pustit a rovnou i kontrolovat. Správné odpovědi jsem psala na tabuli. Po každé správně doplněné sloce jsem nechala žáky text nahlas přečíst a přeložit. Následně jsem se žáky ještě jednou ústně shrnula obsah písně, jelikož do konce hodiny zbývalo zhruba deset minut a na poslední cvičení už nezbýval čas.

5.) Posledním realizovaným bodem hodiny bylo tedy vymýšlení popisu a dalších přirovnání Mairi. Žáci, stejně jako při vytváření myšlenkové mapy, měli spoustu nápadů. Aktivita probíhala pouze ústně a dále uvádím přirovnání, která mi utkvěla v paměti:

- *red her cheeks as strawberries are, red her cheeks as blood is, red her cheeks as tomato is, red her cheeks as cranberries are*
- *her eyes are as forget-me-nots are, she has deep eyes, she has blue eyes as the sky is*

- *she has white hair as a cloud is*

Žáci při vymýšlení popisu tváří v podstatě pouze doplňovali do vzoru podle textu a upravovali tvar slovesa *be*. V dalších dvou případech už museli strukturu textu pozměňovat v závislosti na tom, co chtěli vyjádřit.

Hodina hudební výchovy

Hodina hudební výchovy byla rozdělena na tři části – v první jsem s žáky pracovala na výslovnosti textu, ve druhé potřebovala vyučující dořešit hodnocení žáků na vysvědčení, a ve třetí, závěrečné části, jsme si ještě společně zazpívali.

Hodinu jsem zahájila ještě jedním poslechem písně. Během poslechu jsem píseň zároveň potichu zpívala a někteří žáci se ke mně přidávali.

Po poslechu jsem s žáky začala nacvičovat výslovnost. Při prvním zpěvu písně jsem mezi slokami zastavovala a text ještě jednou žákům zopakovala. Žákům dělala potíže výraz *bracken brown*, který četli foneticky, a dále také v poslední sloce dvojverší *plenty peat to fill her creel / plenty bonny barns as well*. Zde žáci celkově váhali. Myslím, že důvodem bylo to, že tato část je složená ze slovíček, se kterými dosud nesetkali. Čtení nových slovíček vždy trvá delší dobu v porovnání s dobou potřebnou k přečtení již známého slova. V hudbě je ale čas na přečtení a vyslovení slova přesně vymezen, proto se v počáteční fázi ze třídy ozývalo něco takového:

plenty peat to fill her creel / plenty bonny bairns as well / that's the toast for Mairi.

f ————— p f ————— p f

S žáky jsem znovu prošla výslovnost těchto frází a píseň jsme zazpívali podruhé. Kromě toho, že se jedná o taneční píseň, už jenom počátečním *step we gaily, on we go* evokuje také pochod. Proto jsem ke klávesovému doprovodu přidala doprovod ručního bubínku. Toho se ujal dobrovolník, a jeho úkolem bylo udržovat tempo bubnováním na každou dobu písně. Tentokrát už se žáci zdáli být ve výslovnosti jistější.

Následovala druhá část hodiny, kdy pět žáků ještě psalo krátký závěrečný test a ostatní měli zatím za úkol přečíst si krátký text na konci učebnice hudební výchovy.

Žáci test napsali zhruba během deseti minut a než je vyučující opravila, poprosila jsem je o vyplnění dotazníků.

V závěrečných sedmi minutách si žáci ještě pod vedením vyučující zazpívali písničku Jiřího Suchého, Malé kotě, a celou hodinu a zároveň i poslední hodinu hudební výchovy tohoto školního roku jsme zakončili skotskou písní. Dobrovolníků hlásících se o hru na bubínek bylo mnoho, nakonec jsem ho svěřila dvěma děvčatům sedícím v jedné lavici, které se dohodly, že se v polovině písně vystřídají.

Vyhodnocení dotazníků:

Vyhodnocení dotazníků mi v tomto případě nedalo moc práce. V celkovém hodnocení hodiny se vyskytovaly téměř samé jedničky, pouze jedenkrát se objevila známka 2 „kvůli horku“, které v ten den panovalo venku a tím pádem i ve třídách. Píseň samotná byla taktéž hodnocena výborně, pouze tři žáci ji oznámkovali trojkou. K mému přístupu nikdo neměl výhrady.

Z aktivit žáci konkrétně vyzdvihovali úvodní myšlenkovou mapu, vymyšlení přirovnání, doplňování slov do textu a také samotný zpěv písně a použití bubínku. Objevovali se také obecné komentáře jako „aktivity mě hodně bavily“, nebo že „byly zábavné“.

Co se týče přínosu hodin, celkem dvanáct žáků napsalo, že se naučili nová slovíčka, ať už z písně nebo slovíčka použitá v myšlenkové mapě. Jeden žák dokonce připsal „rowans = jeřabiny“. Dále žáci uváděli, že se naučili novou písničku. V celkovém hodnocení přínosu hodiny se vyjímal odpověď „vím jak skoti zpívají!“.

Reflexe:

Já osobně tyto dvě hodiny hodnotím velmi pozitivně. Velkou zásluhu na tom také měla povaha žáků, kteří byli až na tři chlapce aktivní a velmi sdílní. Tyto chlapce jsem se snažila zapojit alespoň při čtení textu. V aktivitách, kdy žáci měli něco vymyšlet, jsem se obracela na ty, kteří se hlásily. Během mé praxe jsem zaregistrovala, že ve

třídách bývá většinou hrstka žáků, která během hodin s vyučujícím komunikuje, ostatní čekají na vyvolání. Zde se o slovo hlásili téměř všichni.

Po poslechu, přeložení a shrnutí textu jsem se rozhodovala, jak vyplním zbývajících deset minut, zda připraveným cvičením shrnujícím obsah písně, nebo vymyšlením přirovnání a popisu Mairi. S ohledem na konec školního roku a na celkovou náladu ve třídě jsem se rozhodla pro ústní shrnutí textu, které částečně nahradilo písemné cvičení, a dala jsem prostor pro další nápady žáků. Ačkoliv tato aktivita byla původně plánována na pět minut, s žáky jsme tak hravě vyplnili dvojnásobek plánovaného času. Stejná situace proběhla také na začátku hodiny, kdy nám vytváření myšlenkové mapy a povídání o svatbě zabralo taktéž dvojnásobek plánovaného času. Myslím ale, že to nebylo na škodu věci. Je lepší věnovat se jedné činnosti poctivě, než se snažit striktně držet plánu hodiny a aktivity nedotáhnout do konce.

Myslím, že hodina hudební výchovy byla taktéž velmi vydařená. Na žácích bylo vidět, že je píseň opravdu bavila a to se odrazilo i v celkovém výsledku. Žáci se aktivně zapojovali a sami se i ptali, zda bych mohla nějaké slovíčko zopakovat, jak se správně vyslovuje.

9.4 Celkové zhodnocení projektu

Po realizaci písni ve výuce a s krátkým časovým odstupem jsem se zamýšlela nad tím, co mi tato práce dala, a také, co dala žákům. Pro mě to byla v první řadě další nezaplacená zkušenost budoucího učitele anglického jazyka a hudební výchovy, pro většinu žáků příjemné zpestření a oživení výuky a konce školního roku, a pro některé žáky nejspíš bohužel „další nudná hodina“. V následujících odstavcích se pokusím celkově hodiny shrnout a vyvodit určité poznatky a doporučení pro využití písni během výuky anglického jazyka na 2. stupni ZŠ.

Výběr písni i souvisejících aktivit je třeba přizpůsobit věku žáků a jejich povaze. Při výběru také určitě velkou roli hraje znalost celkové povahy třídy. Z praxe mohu říci, že jedna příprava na hodinu realizovaná ve dvou paralelních třídách může ve výsledku dopadnout naprosto rozdílně. To, co v jedné třídě funguje bez problémů, může ve druhé třídě skončit naprostým neúspěchem. Proto je z mého pohledu znalost třídy velmi důležitá, možná i důležitější než vědomí, že žáci zatím neovládají gramatickou strukturu, která se v písni ojediněle vyskytne. Příkladem rozdílné odezvy žáků na aktivitu je způsob, jakým jsem je písni učila. Předřikávání jednotlivých veršů svůj účel splnilo v šesté třídě a myslím, že i v osmé, ovšem v sedmé třídě se setkala s negativní odezvou. Domnívám se, že důvodem bylo, že píseň zvolená pro sedmou třídu byla pomalá (v porovnání např. s písni „Mairi’s wedding“), tím pádem žáci měli relativně dost času na přečtení slov, a navíc píseň neobsahovala tolik nových slov.

Co se týče slovní zásoby písni, myslím si, že ve většině písni vybraných učitelem, nikoliv učebnicí a jejími autory, se vždy najde nějaké slovíčko, kterému žáci nebudou rozumět. Pokud je ale neznámých slov více, bylo by vhodné zvážit uvedení alespoň většiny nových slov v předcházejících hodinách. Neznalost slov při realizaci připravených materiálů práci zpomalovala. V sedmé a osmé třídě nám relativně dost času zabralo právě vysvětlování neznámých slov, jelikož jsem je vysvětlovala v cílovém jazyce. Po této zkušenosti jsem podobnou situaci předpokládala i v šesté třídě, proto jsem před hodinou napsala na tabuli některá slova s anglickým nebo českým ekvivalentem. Navíc, žáci měli k dispozici text doplněný obrázky, jejichž smyslem bylo především text vysvětlovat. Nabízí se otázka, zda je efektivnější předložit žákům překlady slov a tím pádem se tolik „nezdržovat“ s jejich vysvětlováním a mít tak

v hodině několik minut na jinou aktivitu, nebo se nestresovat tím, že udělám s žáky o jedno cvičení míň, ale o to lépe si třeba slovíčka zapamatují, obzvláště, pokud žákům slovíčko vysvětlíte i jinak, než verbálně (v případě, kdy žáci nepochopí slovní popis). Dle mého názoru je toto otázka ujasnění si priorit, čeho chce vyučující ve výuce dosáhnout, a ne jenom v jedné vyučovací hodině, ale v celém vyučovacím procesu.

Zastavila bych se také u poslechů, které žákům zprvu činily potíže. Nahrávky pro ně byly na první poslech nesrozumitelné a nejspíš i rychlé. Proto by bylo dobré před poslechem věnovat více času seznámení se s textem a pokusit se při doplňování slov určit alespoň slovní druh, který by bylo možné do textu doplnit. Když jsem v šesté třídě během poslechu nahrávku zastavovala a čekala na odpovědi žáků, bylo vidět, že se soustředí na určitý úsek textu a bez zamyšlení se nad významem odpověď pouze tipují, ačkoliv požadované slovíčko pro ně nebylo nové. Odpovědi žáků byly většinou foneticky podobné těm správným.

Dalším bodem k zamyšlení je časová náročnost připravených aktivit. Při rozplánování aktivit je reálnější počítat s časem 40 minut na jednu hodinu, nikoliv 45 minut. Pět minut by mělo být počítáno jako malá časová rezerva na přechody mezi jednotlivými aktivitami a dotazy žáků a dále také na dokončení aktivit, které podle plánu měly zabrat např. deset minut, ale ve výsledku trvaly dvanáct minut.

Co se dále týká vymezeného času, učitel by měl být flexibilní a umět se rychle rozhodovat, jak bude dále v hodině postupovat, pokud vidí, že všechny naplánované aktivity nestihne. Tato situace nastala ve všech třídách a doufám, že má rozhodnutí byla v dané situaci ta nejlepší. V šesté třídě jsem se na konci hodiny rozhodovala mezi cvičením shrnujícím obsah písně a dalším rozvíjením nápadů žáků. Jelikož třída byla velmi aktivní, dala jsem ještě prostor pro fantazii žáků. Opakem byla osmá třída, kde jsem zvolila rovnou psaní místo komunikace. Sedmá třída stála na pomezí těchto dvou, kdy u některých aktivit komunikace probíhala bez sebemenších problémů, a někdy naopak. Mohlo by se zdát, že čím starší žáci jsou, tím je komunikace v hodině problematictější, což ovšem není pravda. Jak už jsem uvedla výše, velmi záleží na povaze žáků a celkové charakteristice třídy.

Podle hodnocení většiny žáků byly tyto hodiny přínosné. O jejich opravdovém přínosu, zda si žáci opravdu osvojili nějaká nová slova či zlepšili výslovnost, bych se ale bezpečně přesvědčila, pokud bych s třídami pracovala déle, a k písňím se vracela, a to jak v hodině anglického jazyka, tak hudební výchovy.

Závěr

Cílem této práce bylo ukázat možnosti využití irských a skotských písní ve výuce anglického jazyka. Myslím si, že písně všeobecně jsou brány jako cenný pomocník při výuce na prvních stupních ZŠ, ale na druhých stupních už se s nimi tolik nepracuje. Může to být dáno také tím, že ne všichni učitelé anglického jazyka na druhém stupni jsou zároveň hudebníci, což je po učitelích na prvním stupni požadováno. Domnívám se ale, že vhodně zvolená píseň může být pro žáky přínosnější, než učebnicový text. Výhody využití písní ve výuce byly popsány v první kapitole teoretické části.

Rozbor irské a skotské hudby mi poskytl detailnější vhled do kultury těchto zemí. Shromažďování informací se prolínalo s poslechem písní, na kterých jsem si ověřovala teoretické poznatky a ujasňovala definice některých jevů vyskytujících se v této hudbě, jako např. co je to scotch snap, strathspey, nebo jakým způsobem se hraje na bodhran.

Důležitým východiskem pro praktickou část byly kapitoly zabývající se výukovými metodami a metodickými postupy využívanými při zařazení písní do výuky. Díky této části jsem si také rozšířila své znalosti o možnostech metod všeobecně, a zároveň našla zajímavé nápady do výuky, mezi něž řadím také využití písní.

Cílem praktické části bylo vytvořit didaktický materiál a jeho funkčnost také ověřit. Při vytváření jednotlivých aktivit k písním jsem se snažila používat různé způsoby práce, ačkoliv jsem vycházela z jednoho modelu, jak je uvedeno v úvodu praktické části. Už při výběru písní jsem se snažila zamýšlet nad tím, v jaké třídě by daná píseň mohla být použita. Zde jsem se ovšem potýkala s odhadováním jazykové úrovně tříd všeobecně, i tříd, které jsem při realizaci měla k dispozici. S těmito třídami jsem sice pracovala už na začátku školního roku, ale deset měsíců je relativně dlouhá doba, během které se žáci dále vyvíjeli. Proto byla nezbytná konzultace s vyučující anglického jazyka, která tyto třídy vede.

Shrnutím poznatků je, že písně mohou ve výuce anglického jazyka sloužit jako materiál, který je sám o sobě velmi motivační, a pomocí něhož je možné rozvíjet jazykové dovednosti žáků. Podstatou písní je jejich poslech a zpěv, proto je díky nim v první řadě možné rozvíjet poslechové dovednosti a během zpěvu zlepšovat výslovnost. Další důležitou složkou písně je také její obsah, tudíž při studiu textu písně

si žáci rozšiřují svoji slovní zásobu a znalost gramatických struktur. Stejně, jako jsem se v běžných hodinách hudební výchovy s žáky zamýšlela nad obsahem písně, i tady jsem se snažila tuto aktivitu realizovat, ovšem v cílovém jazyce. Touto aktivitou se žáci učí formulovat své názory nebo i názory někoho jiného, a shrnovat obsah textu. K procvičování psaní je možné zadat žákům napsání krátké úvahy vycházející z tématu písně, nebo napsání příběhu, kterému bude píseň sloužit jako vzor. Při přípravě materiálů bylo tedy mým cílem zařadit aktivity tak, aby bylo v hodině procvičováno více jazykových dovedností. Myslím, že tento cíl byl splněn.

Hlavním důvodem zvolení tohoto tématu práce bylo propojení mého zájmu o hudbu a anglický jazyk, a také vytvoření materiálů, které bych mohla ve své učitelské praxi využít. S připravenými materiály jsem osobně spokojená a doufám, že budu mít možnost je ve výuce opravdu využívat. S postupem času a dalším ověřováním těchto materiálů určitě odhalím věci, které by bylo možné vylepšit, nebo udělat úplně jinak, v současné fázi jsem ale spokojená s výsledky, které práce přinesla. Nejcennějším poznatkem pro mě byly reakce žáků a jejich hodnocení dané věci. Právě podle hodnocení žáků má učitel možnost zjistit, zda se píseň a připravené aktivity líbily, a podle toho také dále postupovat při výběru a rozpracování dalších písní.

Summary

This diploma thesis is based on my interests - music and English language. As a teacher of these two subjects I was interested in possibilities of how to connect these two subjects. My aim was to prepare a set of Irish and Scottish songs, which I could also use in my future praxis.

This diploma thesis is divided into two main parts – the theoretical and the practical part. The theoretical part consists of seven chapters. At the beginning it summarizes the benefits of using songs in ELT. Some features of Irish and Scottish music are described, as well as the effects on human's mind, that music may cause. Then, in the theoretical part there are described methods that can be used in ELT, and finally, it focuses on the techniques that can be used in a song-based lesson.

The practical part is divided into two sections. In the first section, there are Irish and Scottish songs introduced, as well as some methodological suggestions of how to deal with these songs in lessons. Although the suggestions are based on the three-step model used in common listening activities (pre-listening, listening and post-listening), my aim was to apply different techniques that can be used in dealing with songs, as well as practice and develop more than one language skill or sub-skill, and also develop musical skills because of the cross-curricular character.

The second section of the practical part focuses on concrete lessons in which I used three of the songs prepared. The song “Mairi's wedding” was taught in the sixth class, “Will you go, lassie, go” in the seventh, and “Rolling hills of the borders” in the eighth class. I worked with one song in each class two lessons. The first one was English lesson, in which I focused on the language part of the song, and in the second lesson the major aim was to work on pronunciation, sing the song, and enjoy it. The description of each pair of lessons in each class includes also the evaluation of the learners and of mine. At the very end of this section there is the overall evaluation and conclusion of the lessons.

As a student, that is finishing his studies and preparing for the job as a teacher, every lesson that I taught I found very beneficial to me, and this concerns also this diploma thesis. Except of the purpose to teach the lessons I have prepared, it gave me

another possibility to gain more experience in this job. I learned that in preparation of my own materials it is really important to think about the students I am going to teach. You need to know their level of English and their nature. In preparing a song-based lesson I found very important to know the nature of students. You can more easily guess what kind of music do they prefer, in which topic they may be interested and what sort of activities would be more successful in the class.

Bibliografie:

- ARNOLD, D. *The New Oxford Companion to Music: Volume 1: A-J*, Oxford: OUP, 1983a. ISBN 0-19-311316-3. s. 947-949
- ARNOLD, D. *The New Oxford Companion to Music: Volume 2: L-Z*, Oxford: OUP, 1983b. ISBN 0-19-311316-3. s. 1655-1662
- BEČÁKOVÁ, J. *Song as the Centrepiece of the Lesson*. [Bakalářská práce.] Brno, 2009. Masarykova univerzita. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Mgr. Jaroslav Suchý. [online]. [cit. 2013-3-27]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th/151339/pdf_b/Thesis.pdf>
- BREWSTER, J., ELLIS, G., GIRARD, D. *The Primary English Teacher's Guide*. London: Penguin Books, 1992. ISBN 0-582-44776-3
- FADEL, R., HANAA, R., McCLOSKEY, M. R., NAGGAR, Z., THORNTON, B. *Spotlight on Primary English Education resources*. Cairo: IELP-II, 2002. ISBN 0-89492-111-8. s. 51-74, [online]. [cit. 2013-3-27]. Dostupné na WWW: <http://www.ifayed.net/Main_Folders/Resources/SPEER_02/TEAS_CH4.PDF>
- FRANĚK, M. *Hudební psychologie*. Praha: Karolinum, 2005. ISBN 978-80-246-0965-2
- FUKAČ, J., et al. *Slovník české hudební kultury*. Praha: Editio Supraphon, 1997. ISBN 80-7058-462-9. s. 1035
- CHALOUPKOVÁ, K. *Alternativní výukové metody v hodinách cizích jazyků*. [Bakalářská práce.] Brno, 2010. Masarykova univerzita. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce Mgr. Lucie Pištěková. [online]. [cit. 2013-4-11]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th/266834/pdf_b/Text_prace.pdf>
- KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*, Praha: Portál, 2002. ISBN 978-807-3675-714.
- LAKIC, I. *Supporting classroom activities*, novELTy 7/2, 2000, [online]. [cit. 2013-3-27]. Dostupné na WWW: <<http://ludens.elte.hu/~deal/pages/novelty/htm2/vol72/lakic.htm>>

- LAŠŤOVIČKA, J. *Asonance: skotské a irské lidové balady, písně a tance II*, Praha: Folk & Country, 1999.
- MALKOC, A., M. *Old favorites for all ages*, Washington: United States Information Agency, 1993.
- MAŇÁK, J. *Aktivizující výukové metody*, Metodický portál RVP, [online]. c2011, [cit. 2013-4-12]. Dostupné na WWW: <<http://clanky.rvp.cz/clanek/c/Z/14483/aktivizujici-vyukove-metody.html/>>
- MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*, Brno: Paido, 2003. ISBN 80-731-5039-5.
- MORA, C.F. *Foreign language acquisition and melody singing*. *ELT Journal* 54/2, 2000, [online]. [cit. 2013-3-7]. Dostupné na WWW: <<http://203.72.145.166/ELT/files/54-2-5.pdf>>
- MURPHEY, T. *Music and Song*. Oxford: OUP, 2001. ISBN 0-19-437055-0.
- OLING, B., WALLISH, H. *Encyklopedie hudebních nástrojů*, Dobřeovice: Rebo Productions CZ, 2004. ISBN 80-7234-289-4. s. 41, 154, 155
- OTÉPKOVÁ, M. *Song Activities in English Classes*. [Diplomová práce.] Brno, 2007. Masarykova univerzita. Fakulta pedagogická. Vedoucí práce doc. Mgr. Světlana Hanušová, Ph.D. [online]. [cit. 2013-3-27]. Dostupné na WWW: <http://is.muni.cz/th/79776/pedf_m/Text_Prace.pdf>
- PETTY, G. *Moderní vyučování*, Praha: Portál, 1996, ISBN 80-717-8070-7.
- READ, C. *500 Activities for the Primary Classroom*, Oxford: Macmillan Publisher Limited, 2007. ISBN 978-1-4050-9907-3.
- RICHARD-AMATO, P. A. *Making It Happen. Interaction in the Second Language Classroom*. London: Addison Wesley, 1988. ISBN 0-8013-0027-4.
- ŠIMANOVSKÝ, Z. *Hry s hudbou a techniky muzikoterapie ve výchově, sociální práci a klinické praxi*, Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-264-5.
- TYRRELL, J; SADIE, S. (ed.), *The new Grove dictionary of music and musicians, Volume 12, Huuchir to Jennefelt*, New York : Grove, 2002a. ISBN 0-333-60800-3. s. 556-567

- TYRRELL, J; SADIE, S. (ed.), *The new Grove Dictionary of Music and Musicians, Volume 22, Russian Federation, ó II to Scotland*, New York : Grove, 2002b. ISBN 0-333-60800-3. s. 905-919

Internetové zdroje:

- ALAN, N. *Rhythm (Tune Type) Definitions* [online]. [cit. 2012-8-7]. Dostupné na WWW:<<http://www.irishtune.info/rhythm/>>
- ARMSTRONG, E. *Introducing Irish Music & Dance* [online]. [cit. 2012-8-7]. Dostupné na WWW:<<http://www.treelight.com/music/irishmusic.html>>
- DITTRICHOVÁ, H. *Irská hudba jde od tradičních melodií k The Corrs* [online]. [cit. 2012-8-7]. Dostupné na WWW: <<http://www.topzine.cz/irska-hudba-jde-od-tradicnich-melodii-k-the-corrs>>
- FERNE, A. *New Year's is Hogmanay In Scotland - Where New Year's is Four Days Long* [online]. [cit. 2012-11-8]. Dostupné na WWW: <<http://gouk.about.com/od/festivalsandevents/qt/hogmaney.htm>>
- KLOSS, J. *The Water Is Wide; The History Of A „Folksong“* [online]. [cit. 2013-6-18]. Dostupné na WWW: <<http://justanothertune.com/html/wateriswide.html>>
- KRAMER, D. J. *A Blueprint for Teaching Foreign Languages and Cultures Through Music in the Classroom and on the Web*, 2001 [online]. [cit. 30. 3. 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.adfl.org/bulletin/V33N1/331029.htm>>
- LAŠŤOVIČKA, J. *Co je to bodhrán?* [online]. [cit. 2012-8-8]. Dostupné na WWW:<<http://www.asonance.cz/index.php?text=30-co-je-to-bodhran>>
- LAŠŤOVIČKA, J. *Co je to whistle?* [online]. [cit. 2012-8-8]. Dostupné na WWW: <<http://www.asonance.cz/index.php?text=20-co-je-to-whistle>>
- LE, M. H. *The Role of Music in Second Language Learning* [online] [cit. 31. 3. 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.aare.edu.au/99pap/le99034.htm>>
- MacRAE, CH. *Scottish Country Dancing Dictionary - Mairi's Wedding* [online]. [cit. 2013-4-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.scottish-country-dancing-dictionary.com/dance-crib/mairis-wedding.html>>

- ROCHE, G. *Learn all about the Uilleann Pippes* [online]. [cit. 2012-8-8]. Dostupné na WWW: <<http://www.youtube.com/watch?v=pLReGq4oagU>>
- *Burns Supper Guide* [online]. [cit. 2012-11-9]. Dostupné na WWW: <<http://www.scotland.org/culture/festivals/burns-night/burns-supper-guide/>>
- *Ceilidh* [online]. [cit. 2012-11-9]. Dostupné na WWW: <<http://oxforddictionaries.com/definition/english/ceilidh>>
- *Free World Maps – Physical map of Scotland* [online]. [cit. 2013-06-10]. Dostupné na WWW: <<http://www.freeworldmaps.net/europe/united-kingdom/scotland/map.html>>
- *Haggis* [online]. [cit. 2012-11-9]. Dostupné na WWW: <<http://www.britannica.com/EBchecked/topic/251558/haggis>>
- *Irish Rebellion 1798* [online]. [cit. 2013-06-18]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Irish_Rebellion_of_1798>
- *Marie´s Wedding Lyrics – The High Kings* [online]. [cit. 2013-04-20]. Dostupné na WWW: <<http://www.metrolyrics.com/maries-wedding-lyrics-the-high-kings.html>>
- *Matt McGinn* [online]. [cit. 2013-4-29]. Dostupné na WWW: <http://en.wikipedia.org/wiki/Matt_McGinn>
- *The Music of Ireland* [online]. [cit. 2012-8-7]. Dostupné na WWW: <<http://valerie-f.hubpages.com/hub/The-Music-of-Ireland>>
- *Scotland´s Songs – Ballads* [online]. [cit. 2012-11-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.educationscotland.gov.uk/scotlandssongs/about/songs/ballads/index.asp>>
- *Scotland´s Songs – Bothy ballads* [online]. [cit. 2012-11-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.educationscotland.gov.uk/scotlandssongs/about/songs/ballads/bothyballads/index.asp>>
- *Scotland´s Songs – The Clársach* [online]. [cit. 2012-11-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.educationscotland.gov.uk/scotlandssongs/about/instruments/clarsach/index.asp>>
- *Scotland´s Song – The Rolling Hills of the Borders* [online]. [cit. 2013-4-29]. Dostupné na WWW: <http://www.educationscotland.gov.uk/scotlandssongs/secondary/genericcontent_tcm4555615.asp>

- *Spanish Lady* [online]. [cit. 2013-6-19]. Dostupné na WWW:
<https://en.wikipedia.org/wiki/Spanish_Lady>
- *Uilleann pipes* [online]. [cit. 2012-8-8]. Dostupné na WWW:
<http://en.wikipedia.org/wiki/Uilleann_pipes>
- *Wild Mountain Thyme lyrics and chords* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné na WWW:
<<http://www.irishmusicdaily.com/wild-mountain-thyme-lyrics-and-chords>>
- *Wild Mountain Thyme – or Will You Go Lassie Go?* [online]. [cit. 2013-04-21]. Dostupné na WWW: <<http://www.irishmusicforever.com/wild-mountain-thyme>>
- *The wearing of the Green* [online]. [cit. 2013-06-18]. Dostupné na WWW:
<<http://www.franks.org/fr01068.htm>>

Seznam příloh

Příloha č.1 – Píseň „Head and shoulders“

Příloha č.2 – Píseň „Red and yellow“

Příloha č.3 – Materiály k písni „Spanish lady“

Příloha č.4 - Materiály k písni „The wearing of the green“

Příloha č.5 - Materiály k písni „Will you go, lassie, go“

Příloha č.6 - Materiály k písni „Mairi´s wedding“

Příloha č.7 - Materiály k písni „Rolling hills of the borders“

Příloha č.8 - Materiály k písni „The water is wide“

Příloha č.9 – Ukázky hodnocení žáků

Příloha č.1

Head and shoul-ders, knees and toes, knees and toes, head and shol-ders, knees and

toes, knees and to — es, eyes and ears and mouth and nose,

head and shoul - ders, knees and toes, knees and toes.

Příloha č.2

1. Red and yel-low, blue and green, blue and green, blue and green,

red and yel-low, blue and green, black and white and brown.

2. Orange, purple, pink and grey,
pink and grey, pink and grey,
orange, purple, pink and grey,
black and white and brown.

Příloha č.3

Spanish Lady

1. As I come down through _____ City
At the hour of twelve at night
Who should I see but a _____
Washing her _____ by candlelight
First she washed them then she dried them
Over a _____ of amber coal
In all my life I ne'er did see
A maid so sweet about the soul.

Chorus:

Whack for the toora loora laddy
Whack for the toora loora lay
Whack for the toora loora laddy
Whack for the toora loora lay

2. As I came _____ through Dublin City
At the hour of half past _____
Who should I _____ but the Spanish lady
Brushing her _____ in the broad daylight
First she tossed it, then she brushed it
On her lap was a silver _____
In all my life I ne'er did see
A maid so fair since I did roam.

3. As I went back through Dublin City
As the _____ began to set
Who should I _____ but the Spanish lady
Catching a _____ in a golden net
When she saw me, then she _____ me
Lifting her petticoat over her knee
In all my life I ne'er did see
A maid so _____ as the Spanish lady

1. As I come down through Du-kin Ci - ty at the hour of twelve at night who should I see but a Spa-nish la - dy

wash - ing her feet by can-dle - light first she washed them then she dried them o - ver a fi - re of am-ber coal, in

all my life I ne' - ver did see a maid so sweet a - bout the soul. Ch. Whack for the too-ra loo-ra la - dy

whack for the too-ra loo-ra lay Whack for the too-ra loo-ra la - dy whack for the too-ra loo-ra lay

Příloha č.4

The wearing of the green

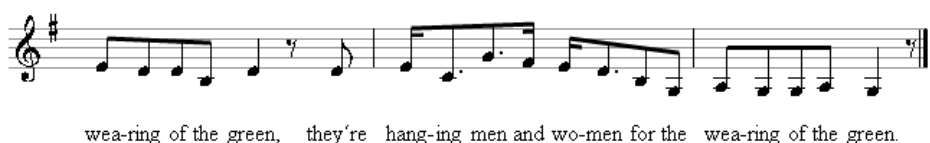
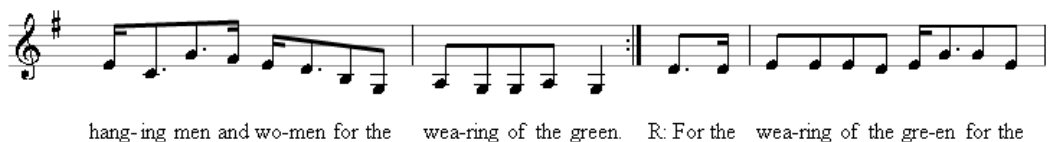
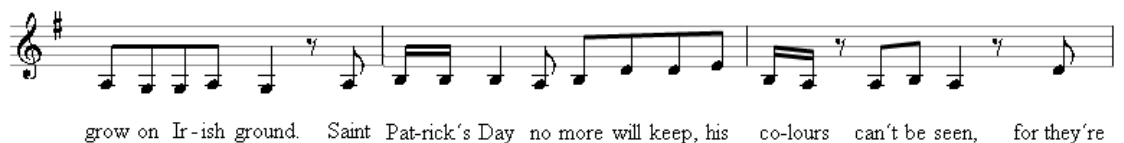
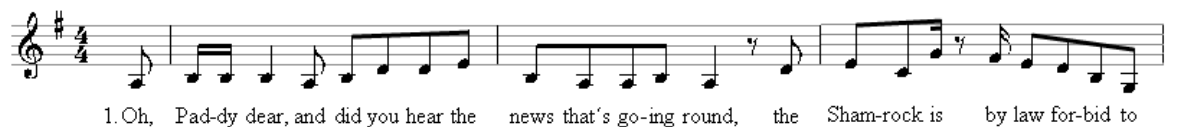
1. O Paddy dear, and did you hear the _____ that's going round?
The Shamrock is by law forbid to grow on Irish ground!
Saint Patrick's Day no more will keep. His _____ can't be seen,
For they're hanging men and women for the wearing of the green.

2. I met with Napper Tandy and he took me by the hand
And said, "How's poor old _____, and how does she stand?"
"She's the most distressful _____ that you have ever seen
For the hanging men and women for the wearing of the green."

R: For the wearing of the green, for the wearing of the green,
They're hanging men and women for the wearing of the green.

3. But, if at last our color should be torn from Ireland's _____ ,
Her _____ , with shame and sorrow, from the dear old soil will part.
I've heard whispers of a land that lies beyond the sea,
Where rich and poor stand equal in the light of freedom's day.

4. Oh, Erin, must we _____ you, driven by the tyrant's hand?
And seek a mother's blessing from a strange and distant land?
Where the cruel _____ of England's shall never more be seen,
And in that land we'll live and die still wearing Ireland's green.

Příloha č.5

Will you go, lassie, go

1. Oh the sunny time is coming
And the leaves are swiftly blooming
And the mild mountain thyme
Growing around the blooming
heather
Will you go lassie go.
2. I will build my love a bower
By yon pure crystal mountain
And on it I will pile
All the lovers of the mountain
Will you go lassie go.

*Ch: And you 'll all go together
To pick wild mountain thyme
All around the blooming weather
Will you go lassie go*

3. If my new love she were gone
I will truly find another
To pick wild mountain thyme
All around the blooming weather
Will you go lassie go.

Pavel Lohonka Žalman – Divokej horskej tymián

Dál za vozem spolu šlapem,
někdo rád a někdo zmaten,
kdo se vrací, není sám,
je to věc, když pro nás voní
z hor divokej tymián.

Podívej, jak málo stačí, když do vázy
natrhám
bílou nocí k milování z hor divokej
tymián.

Léto, zůstaň dlouho s námi,
dlouho hřej a spal nám rány,
až po okraj naplň džbán,
je to věc, když pro nás voní
z hor divokej tymián.

Dál za vozem trávou, prachem,
někdy krokem, někdy trapem,
kdo se vrací dolů k nám,
je to věc, když pro nás voní
z hor divokej tymián.

1. Oh the su-mer time is coming and the leaves are sweet-ly bloo-ming and the
wild moun-tain thyme grows a - round the bloo-ming heat-her. Will you go, las-sie,
go. Ch: And we'll all go to - get-her to pluck wild moun-tain thyme. All a -
roun the bloo-ming heat - her. Will you go, las - sie, go.

Příloha č.6

Mairi's Wedding

<p>Chorus: Step we gaily on we ___ ___ for ___ and ___ for ___ ___ in ___ and row and row All for Mairi's ___</p>	<p>2. Red her ___ as rowans are Bright her eyes as any ___ Fairest of them all by far Is our ___ Mairi</p>
<p>1. Over hillways ___ and ___ Myrtle green and bracken ___ Past the shielings through the ___ All for sake of Mairi</p>	<p>3. Oh plenty herring, plenty ___ Plenty peat to fill her creel Plenty bonny bairns as well That's the ___ for Mairi</p>

Ch: *Mairi's wedding / gaily / we / for / heel for heel ... /go.*

1. *Up and down / go / hillways / we / over.
 Myrtle green / and / see / bracken brown / we.
 And / past the shielings / we / through the town / go.*
2. *Red cheeks / are / Mairi / as rowans / has.
 Has / any star / she / as / bright eyes.
 Fairest / she / of them all / is / by far.*
3. *Her / plenty herring ... /wish / we.*

Ch: Step we gai-ly on we go, heel for heel and toe for toe, arm in arm and row and row,
all for Mai-ri's we-dding. 1. O-ver hill-ways up and down myr-tle green and bra-cken brown,
past the shie - lings through the town, all for sake of Mai - ri.

Příloha č.7

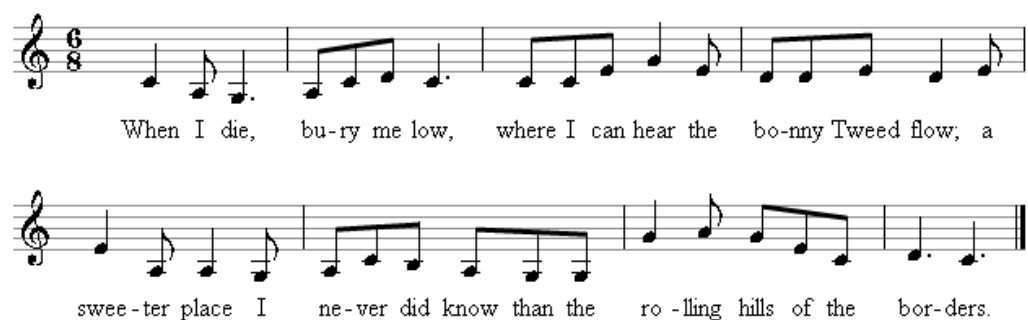
Rolling Hills of the Borders

*Ch: When I die, bury me low
Where I can hear the bonny _____ flow;
A sweeter place I never did know,
Than the _____ of the borders.*

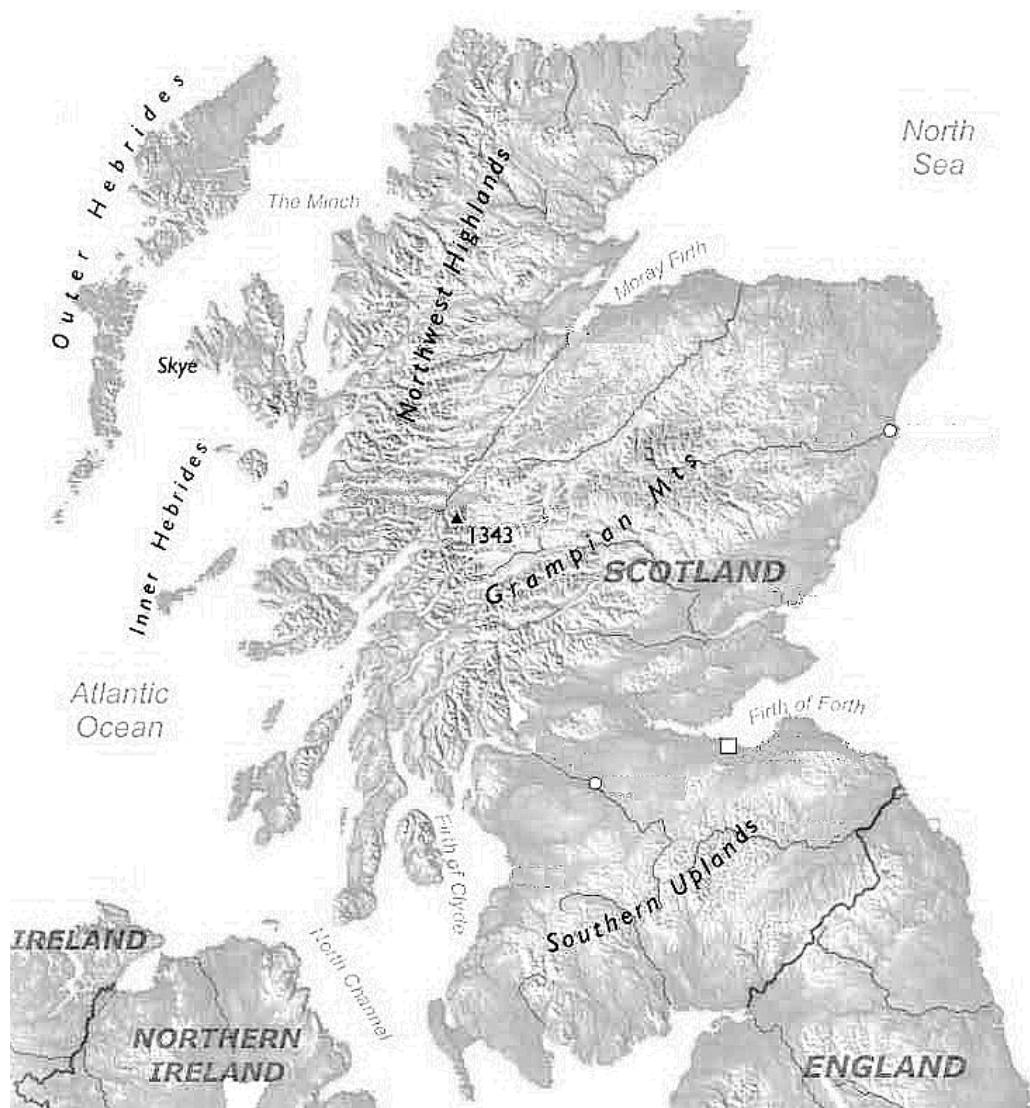
2. It's well that I can mind the day,
With my lass I strolled by the _____,
But all this beauty fades away,
Among the hills of the borders.

1. I have travelled far and wide,
Seen the _____ and the _____,
I've courted by _____ side,
But I dearly love the borders.

3. There's a certain peace of mind
Bonnie lassies there you'll find
The men are hard but yet so kind,
Among the hills of the borders.

When I die, bu-ry me low, where I can hear the bo-nny Tweed flow, a
swee-ter place I ne-ver did know than the ro-ling hills of the bor-ders.

Příloha č.8

The water is wide

A

1. Give me a boat that can carry two
The water is wide, I can't cross o'er
And we shall sail, my love and I
And neither have I wings to fly

2. And love's a flower when first it's new
And fades away like morning dew
But love grows old and waxes cold
Oh love is gentle and love is kind

3. I know not how I sink or swim
She's loaded deep as deep can be
There is a ship, and she sails the sea
But not as deep as the love I'm in

B

Oh love is gentle and love is kind
And neither have I wings to fly
I know not how I sink or swim
There is a ship, and she sails the sea
And we shall sail, my love and I
But love grows old and waxes cold
The water is wide, I can't cross o'er
She's loaded deep as deep can be
Give me a boat that can carry two
And fades away like morning dew
And love's a flower when first it's new
But not as deep as the love I'm in

Širý proud (Spirituál Kvintet)

Ten širý proud jak přejít mám, proč neumím se nad něj vznést,
ach, člun tak mít, ten řídit znám, v něm lásku svou bych chtěla vézt.

Jak kamení, jež působí, že potápí se celý prám,
tak těžká zdá se, Bůh to ví, má láska zlá, co v srdci mám.

Vždy, když se láska rozvíjí, rubínů zář se line z ní,
však jako krůpěj pomíjí, pod letní výhni sluneční.

Až něžnou růži spatříš kvést, co trny zájem oplácí,
nenech se krásou klamnou svést - hled' ruka má teď krvácí.

The wa-ter is wide, I can't cross o'er, and nei-ther have I wings to
fly. Give me a boat that can car-ry two and we shall sail, my love and I

Příloha č.9

Ukázka hodnocení žáků šesté třídy

1. Jak by jsi celkově oznámkoval(a) hodinu? 1 2 3 4 5
2. Jak se ti píseň líbila? 1 2 3 4 5 *bylo to moc*
3. Jak se ti líbily aktivity? Uveď konkrétně. *zpívání a kulinářské*
4. Byla pro tebe hodina přínosná? Proč a v čem? *monomans = jeřábky* *hezké*
5. Jak by jsi ohodnotil(a) přístup vyučujícího? 1 2 3 4 5

1. Jak by jsi celkově oznámkoval(a) hodinu? 1 2 3 4 5
2. Jak se ti píseň líbila? 1 2 3 4 5
3. Jak se ti líbily aktivity? Uveď konkrétně. *Moc! Kapsjili jsme hudební nástroje!*
4. Byla pro tebe hodina přínosná? Proč a v čem? *Jo! Vím jak skoti zpívají!*
5. Jak by jsi ohodnotil(a) přístup vyučujícího? 1 2 3 4 5

Ukázka hodnocení žáků sedmé třídy

1. Jak by jsi celkově oznámkoval(a) hodinu? 1 2 3 4 5
2. Jak se ti píseň líbila? 1 2 3 4 5
3. Jak se ti líbily aktivity? Uveď konkrétně. *Líbilo se mi celkově, protože ledina svata chrtili.*
4. Byla pro tebe hodina přínosná? Proč a v čem? *Měla by jít nás věd Mr. AJ a HV*
5. Jak by jsi ohodnotil(a) přístup vyučujícího? 1 2 3 4 5

1. Jak by jsi celkově oznámkoval(a) hodinu? 1 2 3 4 5
2. Jak se ti píseň líbila? *česká a anglická* 1 2 3 4 5
3. Jak se ti líbily aktivity? Uveď konkrétně. *Jo, ale je to STRAŠNĚ horko*
4. Byla pro tebe hodina přínosná? Proč a v čem? *Byla, protože sme zpívali hezké písně*
5. Jak by jsi ohodnotil(a) přístup vyučujícího? 1 2 3 4 5

Ukázka hodnocení žáků osmé třídy

1. Jak by jsi celkově oznámkoval(a) hodinu? 1 2 3 4 **5**
2. Jak se ti píseň líbila? 1 2 3 4 **5**
3. Jak se ti líbily aktivity? Uveď konkrétně. *nuda*
4. Byla pro tebe hodina přínosná? Proč a v čem? *nuda*
5. Jak by jsi ohodnotil(a) přístup vyučujícího? 1 2 3 4 **5**

1. Jak by jsi celkově oznámkoval(a) hodinu? **1*** 2 3 4 5 **1***
2. Jak se ti píseň líbila? **1*** 2 3 4 5 **1***
3. Jak se ti líbily aktivity? Uveď konkrétně. *Bez komentáře bylo to super. Byt takové hodiny by se mi líbily*
4. Byla pro tebe hodina přínosná? Proč a v čem? *Určitě byla přínosem aspoň vím že teď kde co je*
5. Jak by jsi ohodnotil(a) přístup vyučujícího? 1 2 3 4 5 **1***
- * || iii :om iam
Byd jste skvělá děkuji vám*